45 ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 184 Կ. ՊՈԼԻՍ 22/5 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1901 25 ՇԱՊԱՆ 1319 29 ԹՐՇՈՒՆԻ ՍԱՆԻ 1317 ՀԻՆԳՇԱԲԱԹԻ

10 ՓԱՐԱ

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԷՖԹԷՐԻՆ

10 ՓԱՐԱ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

MANZOUMÉ-I-EFKIAR
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN, POLITIQUE, FINANCIER ET LITTÉRAIRE
Directeur-Propriétaire
OHANNÈS E. KAÏSÉRIAN
38, Grand' rue de la S. Porte, 38
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՕՀԱՆԷՍ Ե. ԿԱՅՍԷՐԵԱՆ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն տեսակ գրութիւններ։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի ճաssէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղրշ.	50
Դաւառներու համար	108 ղրշ.	60

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ։
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

منظومهٔ افکار
صاحب امتیاز و مدیر مسئولی
اوحانس فرید قیصریان
مطبعه و اداره خانه‌سی
باب عالی جوارنده ۳۸ نومرولی دائره خصوصه

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՆՃԱՐԸ

(ՊԷՐԹԸԼՕԻ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ՅՈՐԵԼԵԱՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

Քաղաքակրթութեան այժմեան շրջանին մէջ, դիւանագիտական ինդիրներն ընդհանրապէս Եւրոպոյ քաղաքական շրջանակներուն գլխաւոր զբաղումը կը կազմեն։

Ֆրանսայի խորհրդարանը միայն բացառութիւն մը կը համարուի, եւ դիւանագէտ իմաստասէրը կամ ընկերաբանը՝ ստիպուած է ծանէն հետեւելու այդ բարձր ժողովին վիճաբանութեանցը, ըմբռնելու համար — ինչպէս երբեմն Քօնտորսէ — արտաքին աշխարհի եւ մարդկային իմացականութեան յառաջդիմութեանցը առընչութիւնը։

Ֆրանսայի մէջ քաղաքակրթութիւնը այնքան յառաջացած է որ, Գ. Հանրապետութեան ուղղիչ բարձր մարմինները թէ քաղաքական, եւ թէ դիտական եւ կամ գրական գործոց մէջ միեւնոյն գոյնը կը կրեն։ Չէ տեսնուած որ Պուրժուա մը, Վալտէք Ռուսօ մը, Պրիսսոն մը եւ կամ Միլլերան մը, կուսակցական ժողովներու եւ կամ թերթերու մէջ ընկերային և քաղաքակրթական ո եւ է գաղափար յայտնելէ վերջ, մոռնան իրենց նախկին արտայայտութիւններն երբ նախարար ըլլան։ Մէկ խօսքով՝ Ֆրանսացի դիւանագէտները անկեղծ իմաստասէրներ ալ են։ Եւրոպոյ միւս խորհրդարաններու մէջ ալ ընտիր օրէնքներ՝ եւ տրամաբանական որոշումներ կը քննարկուին, բայց ատոնք ընդհանրապէս իրենց պատկանած երկրին շահերուն հետ առընչութիւն ունին, մինչդեռ Ֆրանսական օրէնքներն չատերը ընդհանրացած են, մանաւանդ Պոնաբարդեան դարէն ի վեր։ Ֆրանսական հանճարին այդ վսեմ յատկութիւնները ըմբռնելէ վերջն է որ, պիտի կարենանք հասկնալ թէ ինչպէս անցեալ շաբթու դրեթէ ամբողջ Ֆրանսան համակրանքի արտասովոր ցոյցերով յիսնամեայ յոբելեանը կատարեց Մ. Պէռթլոյի անդուլ գործունէութեանը։ Հանրապետութեան ծերակոյտի եւ երեսփոխանական ժողովներու նախագահները, բոլոր նախարարներն, բոլոր երեսփոխաններն եւ բոլոր ակադեմականները ինչպէս Ֆրանսայի տէրարքմաններու եւ օտար երկիրներու իմացական մարմիններու ներկայացուցիչները խոնարհեցան այդ բարձր դիտունին առջեւ։ Այդ միջոցին Ֆրանսա կը վարձատրէր իր զաւակներէն մին, ինչպէս վարձատրած էր երբեմն Գըրական հանճարն Հիւկոն, դիտական հանճարն Բասդէօռ, եւ իտալիսթ հանճարն Ռընան։

Հանդէսին նկարագրութիւնը եւ Պէրթըլօյի վսեմագոյն ճառն արդէն ծանօթ են մեր ընթերցողներուն։ Թ՝ող մեզ ներելի ըլլայ այս միջոցիս, մի քանի կարճ բացատրութիւններ տալ, ի վեր հանելու համար այդ Ֆրանսական Սորբիոնտելին բարձրագոյն հանճարին՝ գլխաւոր յատկանիշը իմաստասիրական աշխարհի մէջ, ուրիշ առիթներու վերապահելով հռչակաւոր քիմիագէտին՝ բնագէտին եւ դիւանագէտին՝ գիւտերուն ու աշխատութեանցը պարզումը։

Պէրթըլօ՝ արդի ժամանակին պատճառաբանական և դրական-իմաստասիրական դրութեան ամենարարձր ներկայացուցիչ է։ Ո՛չ Պիւքնէրի կտրուկ տրամաբանութիւնը եւ ոչ ալ անդրանձկան բրիտանական հորիզոնի վերայ՝ այս միջոցիս ամենէ աւելի օրայլուն իմաստասիրական ատաղին Սբէնձէրի ընկերաբանութիւնն, կը հաւասարին Պէրթըլօյի մարդկային փիլիսոփայութեան։ Մարդկային ըսելով պէտք չէ ըմբռնենք տկար դրութիւն մը Սբէնձէրի պաղարիւն եւ անգութ վարդապետութեանցը հանդէպ։

Ո՛չ երբէք, Սբէնձէր Տարվինի բընախօսական վարդապետութիւնը իմացական աշխարհին մէջ ալ գործադրեալ տեսնել կուզէ։ Ցիրուի՝ Ճօրճ Քիվվիեէյի եւ Լամարքի դրութիւններէն վերջ, Տարվինի դրութիւնն ամենէն հրապուրիչ նկատուած է, բնական աշխարհին մէջ։ Բայց չենք կրնար ընդունիլ Սբէնձէրի հետ, որ Տարվինիզմի արտադրութիւններն կէտ առ կէտ գործադրելի ըլլան իմաստասիրական տեսակէտով ալ, եւ սեռերու ընտրութեան դրութիւնը, դայ տգեղ՝ կոյր՝ խուլ՝ համր՝ կաղ ու տապատուր եղողներն, եւ կամ յաճախ ընկերային պայմաններուն զոհ եղող աղքատն, արտաքսել մարդկային եւ քաղաքակրթական աշխարհէն։

Կարծես թէ Սբէնձէրի եւ Եփիկրոսի զգայարանական վարդապետութեանը մէջ արդիւնքի տեսակէտով մեծ տարբերութիւն մը չկայ, երկուքն ալ անգութ են եւ անըմբռնելի։ Բնական է որ Սբէնձէր աւելի մարդկային եղած պիտի ըլլար երբ գտնէ Զենոնի մը անմշակ, եւ կամ Մոնթէնէի մը խոնարհ և խղճամիտ սկեպտականութիւնը ուսնեար։

Գալով Սբենանէ այս իմաստասէրին էոէոլիզմ ալ անըմբռնելի կըլլայ երբ իր այդ կարգի գաղափարներն, իր ծանօթ գիրքերը գրելու ներշնչումն տուող սկեպտիկ իմացականութեանը հետ բաղդատենք։ Աւելի լաւ կըլլար որ Մալէհեպի մը եւ կամ Սբինոզայի մը նման էոէոլիզմ մը ըլլար։ Իսկ Քուզէն, Թէն, ատոնք եւ իրենց դպրոցին վերաբերողներն երկրորդական կարգի խորհողներ են. ընտրողականութիւնը (էէյլէքթէյ)ը մինչ իսկ ատիճան մը հին դրութիւն մը պէտք է նկատուի, թէ եւ մեր մէջ մեր ամենէն փայլուն երկրորդական վարժարանին մէջ այդ դրութիւնն է որ կուսուցանուի։ (Այս պարագային օգտուելով թող մեզ ներելի ըլլայ խնդարհարար հարցնելու Պէրպէրեան էֆէնտիի՝ մեր ամենուս վարպետը եւ մեր խորհողներուն թերեւս ամենէն փայլունը, թէ ինչ է այդ վարդապետութեան եւ արդի յառաջդիմութեանց առընչութիւնը։) Պէրթըլօ, իւր իմացականութեան յատուկ դրութիւն մը չունի։ Սբենձէրներու հանճարներէն շատ աւելի բարձր եղող իր հանճարին հայելւոյն մէջ, ընութիւնը պատկերացած է իւր իրական յառաջդիմութիւններովը, և իմացական աշխարհն ալ իւր վերմագոյն ճշմարտութիւններովը։ Սօրպոնի սրահին մէջ, ուր դիւանագէտներն եւ գիտուններն, կաքանչանային այդ դերազանց իմաստասէրին աչքերուն մէջ իւր գերազանց եւ վեհ հոգւոյն արտայայտութիւններուն, ուր կառավարական ուժի եւ բնական խաղաղասիրներու ներկայացուցիչներն, ձեռք ձեռքի տալով, կը տանէին մարդկութեան եւ քաղաքակրթութեան ամենէ բարձր ներկայացուցիչներէն միոյն յիսնամեայ յոբելեանը, Պէրթըլօյի երեւակայութիւնը չէր շանար, եւ իր բերանն՝ մարդկային վիշտերն մոռցնելու՝ մարդկային պէտքին անհրաժեշտութիւնը ի վեր հանող խօսքեր կարտասանէր։

Վոլթէռները՝ Ժան Ժաք Ռուսօները եւ Մոնթէսքիէօներն ատոնցմէ մը անգլիական իմաստասէրներէն՝ Լոքքէներէն ներշնչուեցան, իսկ Պէրթըլօ, իւր քիմիական աշխատանոցին մէջ ուղղակի բնութենէն ներշնչուած է, յատկութիւն եւ յամառութիւն չունի իր փիլիսոփայութեանը մէջ։ Իր տրամաբանութեան հորիզոնը խիստ ընդարձակ է, մաքուր բանականութիւնն է իր պաշտելին։

Պէրթըլօ խղճի եւ բնութեան իմաստասէրն է, եւ պատիւը Ֆրանսայի ու մարդկութեան։

Ա. Տ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

ՍԽԱԼ ԸՄԲՌՆՈՒԱԾ ՀԱՄԵՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

Մտաղբաղ մէկ վարկենիս դուռը զարնուեցաւ։ Եկողը դռնատի աղջիկ մ'էր, աղքատիկ երեւոյթով սիրուն՝ եթէ ոչ աղուոր. դէմքիս վրայ հիւր ընդունելու դժկամակութիւնս կարդացած ըլլալու էր, զի ետ քաշուեցաւ վիրաւորուած։ Զգացումներս չկրնալ պարտկելուս համար զգացած ամօթս, սրտնեղութիւնս անցաւ, մտանցայ աղջկան, եւ անոր չփոթութիւնը փարատելու համար խօսեցայ հետը, չեմ գիտեր, ձայնս անկեղծ չէ՞ն էր որ քաջալերեց զայն, զի իր սրտին դառնութիւնն ամբողջ թափեց իմ առջեւս։ Հայրն ու մայրը կորուսած էր ասկէ երկու ամիս առաջ, յաջորդաբար իրեն վիճակուած էր հինգ որբերու խնամքն ու հոգը։ Ծնողքը իրենց հիւանդութեան պատճառով սպառած էին հարստութիւնն, երջանկութիւնն, ամէն բան ու խեղճ աղջիկը բոլորովին անպատրաստ էր բաղդին անակնկալ այս հարուածին դիմադրելու։ Ծանր աշխատութեանց չէր կարող տոկալ, շատ քնքուշ մեծցած էր. «Քիչ մը գաղղիերէն, քիչ մ'ալ դաշնակ», ըսած էին ծնողքը, «աղջիկ մը անկէ աւելին սորվելու պէտք չունի»։ Իսկ հիմա, հիմա պէտք էր մուրալ, պզտիկը հիւանդէր՝ մահամերձ, միւսները գրեթէ մերկ էին՝ սովատանջ, իր արժանապատուութիւնը ոտնակոխ ընելով պէտք էր մուրալ, ահ, եթէ գիտնար, եթէ դուշակէր բաղդին այս անակնկալը...։

Վշտի եւ տառապանաց սովորական պատմութիւն մ'էր այս, բայց չեմ գիտեր տխուր ինչ մը կար ձայնին մէջ, դէմքին վրայ, նայուածքին մէջ, որ այս անգամ իրական ցաւի արցունքներ թափել տուաւ ինձ։ Վեր վազեցի, ինչ որ կրնայի տալ, դրամ եւ հանդերձէղէն կոկիկ մը ծրարեցի եւ վար բերի, քանի մը մխիթարական խօսքերէ վերջ՝ խնդրեցի որ նորէն գայ, խոստացայ օգնել իրեն եւ ծրարը ներկայացուցի։

Զարմանք, քայլ մը ետ դնաց, գոյնը նետեց եւ հպարտ դէրքը մը տալով դէմս՝ ըսաւ. «Տիկին, ծրար տանելու վարժ չեմ, արդեօ՞ք ձեր սպասուհին...։

Ապշութիւնս մեծ էր, բայց ծածկելու ճարպիկութիւնը ունեցայ. սպասուհիին հետ մեկնեցայ։

Արժանապատուութիւնը վիրաւորուած էր, իսկ՞ղճ աղջիկ, յանձն կառնէր մուրալ, եւ ամօթ կը սեպէր իր ձեռքովը տանելու այն փոքրիկ ծրարը՝ որ իր պզտիկ եղբօր փրկութիւնն էր, եւ միւսներուն՝ տաքուկ հագուստն ու կերակուրը։

Դուն, սիրելի ընթերցո՛ղս, պիտի վարանէ՞ր արդեօք անձամբ տանելու այն ծրարը՝ որ քեզի յանձնուած սիրունիկներուն սիսիանք պիտի հայթայթէր...ո՛չ, ո՛չ, դուն պարկեշտութիւնը, համեստութիւնը տարբեր կերպով կ'ըմբռնես։

Սկիւտար Պ. Տ.

ՎԱՆԱՅ

ՆԱԽԳԱՀԵՏԱՆԱՆ ԱԼԻՀԱՆԸ

Վանայ ազգայնոց վարք ու բարքերն՝ ցաւալի է որ, վերջին տարիներս ակնյայտնի հակուած են դէպի յոռին, այն է դէպ անտարբերութիւն, օտարամոլութիւն, դէպ անձնամոլութիւն ու խաղամոլութիւն։

Իրերօգնական, և մանաւանդ եկեղեցասիրական ոգին այն ատիճան թուլցած է, որ անհնար է, մօտալուտ ապագայի մը մէջ՝ ուղղակի Հայ. Ս. ռաքելական եկեղեցւոյն սպառնացող մեծ հարուած մը խուսափելի համարել, այս ալ սեղմոյն օտար միսիոնարաց շնորհիւ զլխաւորաբար և ապա մեր հոգւոյ դատն բանած յետին ծայր անտարբեր ու անփոյթ ընթացքն, որոյ իսկ պատճառաւ յաւէտ մեզ վնասակար եղող «Անիսարականութեան և օտարամոլութեան» ոգին այն ատիճան արմատացած է մեր ժողովրդեան խաւերուն մէջ, որ բաղմաթիւ անամէջներ կարեն այլեւս առանց ամօթոյ զգացման յարել թէ՝ «Ի՞նչ հարկ խտրը դնել Կաթոլիկ կամ Բողոքական եկեղեցւոյ մէջ. Հայ. Եկեղեցին չեմ յաճախեր, Բողոքականացը կը յաճախեմ. միթէ անալ Քրիստոնեայ եկեղեցի չէ՞»։ Ալ ընթերցողին կը թողում դատել թէ ո՞րը հաւած է և ո՞րը անվրէպ առաջնորդելու ի մեզ սոյն խոտոր ու հակարնական գաղափարը։

Մեր Մայրենի Եկեղեցւոյն ի վանդի եղող շահերն պաշտպանելու պարտականն առիթներուն ինչպէս նաև ընտանեկան թշուառութեանց հանդէպ «ինչո՞ւս է պէտք» ի և «ինչ փոյթս է» ի անբարոյ դաղափարներն են որ պատրաստուղին կ'արտաբերուին գրեթէ ամենուն շրթներէն։ Ահա թէ որպիսի՞ կացութեան մը մէջ կը գտնուի մեր ազգայնոց բարոյականն ընդհանրապէս Վանայ մէջ, խիստ ցանցառ բացառութիւնք միայն դուրս թողլով։

* *

Արդեօք յաջողութեան թէ ձախողութեան բերմամբ էր որ քանի մը տարիներ առաջ այլ եւս խիստ անձուկ ու փոքր թուով ժողովրդանին մեծցնել պարտաւորեցան բողոքականք, երբ նոյն կարգին երեւան եկան նաև մէկէ աւելի կաթոլիկ եկեղեցիներ Վանայ մէջ. աչք ու սիրտ ունեցող մեր ընիկ ազգայիններէն ո՞վ ուզեց տեսնել կամ պարտք սեպեց օտարներուն այն աչքառու յառաջդիմական նշաններէն երկիւղ ղգալով՝ ղգուշութեան և եկեղեցական ինքնապաշտպանութեան յորդորելու մեր անդիտակից, դիւրախաբ ժողովուրդը, ի բաց առեալ մեր Ս. Պատրիարք Հօր՝ օտար եկեղեցիներէն ղգուշանալու համար գրած Կոնդակը։ Վերջապէս իրավանն դարման տանելու ըղձանքով՝ ո՞վ ուզեց դիտնալ թէ օտարաց յառաջդիմութիւնը մեր մէջ՝ մեր յետադիմութիւնը կը նշանակէր և անոնց ձեռք բերած շահերը՝ մեր կրած անծածկոյթ վնասը։

Դեռ նոր, գրեթէ քանի մը տարիներէ իվեր է որ մեր ազգաներուն մեծ մասն իր մանչ ու աղջիկ զաւակներն սկսած է ոչ-ազգային կրթավայրեր՝ առաւելապէս բողոքականացը ուղարկել կրթուելու, առանց ամենեւին խորհելու թէ որքան անվայել է նման ընթացք մը. զի հայ աղջիկ մը կամ մանչ մը որ միանգամ օտար ոգւով կրթուած է՝ պարզ ու բնական է որ ծնողք եղած ատենը՝ պիտի ձգտի իր զաւակներն և իր կրթուած վայրն ուղարկել դաստիարակուելու, և ատոնք ալ իրենցները՝ իրենց կարգին, որով՝ ոչ շատ տարիներ վերջ՝ մտքով ու գաղափարով օտարացած, դաւանափոխ սերունդ մը յառաջ բերելու ձեռնարկութիւն մըն է որ այժմէն անդիտաբար կը փայլեցնեն մեր աղաները և կամ ուրիշ խօսքով, գտատապարտելի շաւղի մը մէջ դրած կ'ելլան տաքերնին, չմորհելով թէ իրենք մէկ մէկ ազդող օրինակներ են միշտ ռամիկին համար, որ կ'ախորժի՞ առաւելապէս բարձրերէն օրինակուելու և ազային ըրածը լաւագոյն սեպելով կը հանէ իւր ըստակն Ազգ. Վարժարաններէն և օտարացը կը զրկէ կոյր հետեւողութեամբ։

Իսկ թէ՝ ատուգիւ՝ ինչ է օտարաց մեր ազգս սորվեցուցածը, ուրիշ ոչինչ, բայց եթէ ամենաթերի ուսման մը հետ մեր ազգս տալ «մայրենի Ս. Եկեղեցին արհամարհելու և դաւանափոխութեամբ անկէ բամնուելու հաստատուն ոգին ու անդիմադրելի միակ հակումն», ի մի բան օտար վարժարաններ երկսեռ մանուկներն կրթուելու զրկելն՝ օրինակներու յոռեգոյնն ու դատապարտելին է, որմէ՝ ամէն պատիւը ճանչցող մեծ կամ փոքր ազգային՝ զգուշանալ և զայլս զգուշացնել պարտի անհրաժեշտ։

* *

Ընդհանրապէս մեր եկեղեցիին շահերուն նախանձախնդիր, հաւատարիմ թղթակիցներ, գրող՝ ու պարզաճանաչներն, զէթ մեր վիճակայինները պարտք ղգացին երբէք ձայն բառնալ և ղգուշացնող, ազդու գրիչ շարժելով՝ մասնանշելով Հայ. եկեղեցիին սպառնացող այն վտանգաւոր երեւոյթներն, որոնք աչքերնուն առջեւ յարաճուն ընթացք մը կ'առնեն հետզհետէ. և որոց կարգէն են նախ օտար կրօնի գաղափարներ ներշնչող, ոչ-ազգ. թերթ ու տետրերու ի մեզ շատնալը և ասոնց անարգել ընթերցման անհնարաւոր, եթէ չըսեմ կոյր թոյլատրութիւնն՝ մերոնց համար մեր կողմանէ, ամէն կիրակիները՝ խուռն բազմութեամբ, մերոնց անգիտաբար բողոքականաց ժողովարանը ազօթելու և ունկնդրելու երթալը։ Բայց միթէ կ'արժէ՞ այս օրինակ երեւոյթներու մասին զգաստութիւն, գրել ու զգուշացնել՝ ո՛վ գիտէ, թերեւս այն ատեն ոմանց, դիմակաւոր գրողներու շահերը վտանգուին, օտար միսիոնարաց սրտմտուք մը յառաջ գայ, բան մը որ մեծ հոգ ու ցաւ պէտք է պատճառէ անոնց որոնք կարծես իսօսք տրուած ըլլային մեր մէջ ի վնաս Հայ. եկեղեցւոյն գործող յարանուանութեանց պտուղներուն օգնելու։

Մամուլական պարտուց այս ամենամեծ թերացումն՝ զոր իրական մեծ վէրք մը պէտք է նկատենք, յատկապէս Ս. Պատրիարքին և Կեդր. Վարչական պատ. մարմնոց հոգատար ուշադրութեանը կը յանձնենք, վասա՛ որ իրենք առաւել եւս օգտակար եղած ըլլալ պիտի կրնան այն ատեն, երբ մամուլը իր մեծագոյն պարտքն ալ կը կատարէ հանդէպ Մայրենի եկեղեցին և անոր նուիրական շահերը։

* *

Վիճակիս կրօնական խորհուրդը, որ ամէն նիստին պարտ էր իր հետաքրքիր ու հոգածու ուշադրութեանը առարկայ դարձնելու աչքին առջեւ ու չորս կողմը կրօնի վերաբերեալ անցած դարձածները, իր բարոյական խնամոց յանձնուած հօտին ամենամեայ օգտակար և վնասակար հակումներն, ի հարկին գայս ուղղելու և առաջնորդելու աւագ դարաքն կատարած ըլլալու համար, ցաւալի է որ ըստ բաւականին անփոյթ, թերի ընթացք մը կը ցուցնէ, ընթացք մը որ շատ հեռու է հանդէպ ժամանակի պահանջին՝ գոհացուցիչ ու համապատասխան ըլլալէ։

ԱՒՊԷՐ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԴԱՍԵՐ

ԱՐԵԳԱԿՆԱՑԻՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱՏ

Հրատ մոլորակին վրայ անոր համար շատ կը ծանրանանք որովհետեւ քիկա շատ տարօրինակ մոլորակ մըն է, և ամէն ժամանակ գիտուններու ուշադրութիւնը իր վրայ քաշելու առիթներ ընծայած է։

Սա աստեղագէտները՝ հաստատուած դիտարաններու մէջ, քիթերնին վեր տնկած, աչքերնին հեռադիտակին վրայ կը քննեն տիեզերքի անհունութեան մէջ տատանող լուսաւորները, կը քննեն անհունը, անդադար երկու դարերէ ի վեր, այսինքն հեռադիտակը շինուելէն ի վեր գրեթէ, միշտ զննութեան առարկայ ըրած են Հրատը, որ չեմ գիտեր ինչո՞ւ այնքան հետաքրքրութիւն կ'շարժէ մեր երկրացի աստեղագէտներուն։ Մենք (այսինքն՝... աստեղագէտները) կը քննենք հրատայն օդերեւութաբանութեան (météorologie) գլխաւոր դէպքերը. հոսէն կը սեսնենք (կամ այնպէս կ'ըսեն մեզի) բեւեռային սառոյցներու կազմութիւնը, ձիւներու իյնալը և հալիլը, օդին մէջ պատահած խառնակութիւնները, ամպերը, և վերջապէս մէկ խօսքով հրատեան եղանակներու առաջ բերած բոլոր փոփոխումները։ Երբ կ'ըսենք որ Հրատի բեւեռային գօտիները ձիւնապատ, սառուցապատ են, թէ հոն կան ամպեր և անձրեւ կը տեղայ կայլն, կայլն, կրնանք հետեւցնել որ Հրատ մթնոլորտ մը ունի, որովհետեւ առանց մթնոլորտի ատոնք գոյութիւն չեն կրնար ունենալ։

Հոս Հրատի աշխարհագրութեան վրայ կ'արժէ որ քանի մը ծանօթութիւններ տանք։ Ինչո՞ւ կը ծիծաղիք երբ Հրատի աշխարհագրութիւն կ'ըսեմ. այսօր Հրատի աշխարհագրական քարտէսներ կան, այս քարտէսներէն կըրնաք գտնել Քամիլլ Ֆլամարիոնի «Երկինքի երկիրները» (les terres du Ciel) և «Ժողովրդական աստեղագիտութիւն» (l'Astronomie populaire) անուն գիրքերուն մէջ։ Նոյն իսկ Հրատի աշխարհագրական փոքր դունդ մը հրատարակուած է։

Առնենք հեռադիտակ մը (կամ հեռադրենք թէ այսինչ դիտարանէն կը դիտենք) և դիտենք Հրատը. մեր այս քննութեան ատեն մեր աչքէն չպիտի վրիպի Հրատին երկու կիսագունդերուն ունեցած տարբեր փայլը։ Աստեղագէտները կ'ընդունին թէ (եթէ Հրատ այնպիսի վիճակի մը մէջ է՝ որ տակաւին կրնայ ջուր պահել և հետեւաբար ունի մթնոլորտ) պայծառ երեւցած մասերը ցամաք երկիր են եւ մութ մասերը ջուր։ Ինչո՞ւ մութ մասերը ջուր են և ո՛չ ցամաք, պիտի հարցնէ հետաքրքիր մը.— որովհետեւ ցամաքը կրնայ ցոլացնել իր վրայ ինկող ճառագայթները, և ջուրը չի կրնար. ասոր համար է որ ջուրով ծածկուած մասերը մութ կերեւան բաղդատաբար։ Հրատի ծովերը՝ որոնց մէջ կան բազմաթիւ կղզիներ, շատ թեթեւ կանանչ գոյն մը ունին և ցամաքները նարնջագոյն գեղին։ Անշուշտ այս աշխարհին վրայ գտնուող բոյսերը այս գոյնը ունին։ Շիլարբէլի կ'ըսէ որ Հրատի հողերը կարմիր և դեղին կերեւին որովհետեւ իրենց բուն գոյնը ատիկա է։

Սակայն ջուրի եւ ցամաքի համամատութիւնը Հրատի վրայ մեր երկրին պէս չէ. մինչ երկրի $^3/_4$ մասը ծածկուած է ջուրով, կը տեսնենք որ Հրատի վրայ ջուրի եւ ցամաքի բաժանումը հաւասար է. եւ եթէ քիչ մը ա-

ուելի թնանդիր ըլլանք, պիտի ըսենք թէ ցամաքը քիչ մը աւելի է ջուրէն։

Բրօֆ. Բիքըրին Ամերիկայի Հարուրքրա համալսարանին ատեղագէտը՝ Հրատի հիւսիսային կիսագունտին վրայ տեսաւ բազմաթիւ սեւ բիծեր՝ որ ցանցառ կերպով ցանուած էին անոր մակերեւոյթին վրայ. Կը կարծուի որ այս բիծերը լեռներ են. Բիքըրինայս պէս կը ջրէ. «Տեսայ տասնը մէկ լիճեր որոնք տարբեր մեծութիւն ունին։ լիճերը ունէին ճիւղեր որ մութ գիծերու պէս կերեւէին եւ լիճերը կը կապէին երկու մեծ ծովերու հետ»։ Սառնք ժամանակ ժամանակ անհերեւոյթ կ'ելլան եւ կ'ելլակացուի թէ, եթէ անոնք իրապէս լիճեր են, այդ լիճերը ամէն ատեն ջուր չեն պարունակեր։ Լօէլ բոլորովին հակառակ է այս կարծիքին, եւ անիկա կը Ջանայ հաստատել թէ անոնք լիճեր չեն, այլ ովասիսներ Հրատի չոր անապատներուն մէջ։ Ահա՝ ինչպէս կը բացատրուի Լօէլի կարծիքը։ Այդ լիճ կարծուածները ովասիսներ են. անոնց կորուածները եւ երեւան գալը, եղանակներու դիտիոնումներէն առաջ կուգան։ Երբ գարուն է, ովասիսներու բոյսերը կը ծաղկին, տերեւներով կը ծածկուին եւ այս ատեն ովասիսները սեւորակ գոյն մը կառնեն։ եւ մենք կը տեսնենք լիճերը կամ ովասիսները։ Բայց երբ աշունը կուգայ ու ծառերը կը չորնան անոնք կ'անյայտանան։ Լօէլի կարծիքը աւելի հաւանական կը թուի։

Զօրաւորագոյն հեռադիտակով մը երբ քննենք Հրատը, կը տեսնենք որ շատ մը գիծեր կ'անցնին ցամաք երկիրներուն մէջէն, եւ դիրար կը խաչաձեւեն փոխադարձաբար. այս գիծերը հրատեան ծովերը իրարու հաղորդակցութեան կը դնեն։ Այս գիծերը 1877ին առաջին անգամ տեսաւ Շիապարէլլի. և. կարծեց թէ ջրանցքներ են. թէեւ ուրիշ ատեղագէտներ ալ դիտեցին, քննեցին այս գիծերը, սակայն կարծեցին թէ ատիկա Հրատի մթնոլորտին մէկ պատանքն է։ Բամիլ Ֆլամարիոն հաստատեց Շիապարէլլիի տեսածը, Այս Ջրանցքներուն գոյնը յար եւ նման է ովասիսներու կամ լիճերու (ինչպէս որ կուզէք) գոյնին։ Սոնք իրապէս ջրանցքնե՞ր են կամ հին գետե՞ր են։ Այս ջրանցքներու խնդիրը այնքան կնճռոտ է որ որոշ բան մը չենք կրնար ըսել. սակայն երկու մեկնաբանիներ տրուած են։

Հրատ հին աշխարհ մըն է. թէեւ Լուսնթագի, Ուբանոսի և Նեպթիւնը չունի, սակայն մեր երկիրէն հին է. ուստի կրնանք մտածել որ այդ ջրանցքները Հրատի հին գետերն են. այսինքն ժամանակաւ Հրատի վրայ գտնուող ջուրին թողուցած հետքերն են՝ որոնք մեզի ջրանցքներու երեւոյթը կընծայեն։ Հաւանական է որ երբ ապագային. դարեր ետքը, երկիրն ալ բաւական ծերանայ, և գետերը ցամքին, նոյն երեւոյթը պիտի ներկայացնէ երբ ուրիշ մոլորակէ մը դիտուի։

Դարձեալ ստոյգ բան մը չգիտնալով այդ ջրանցքներուն վրայ, կրնանք ենթադրել որ անոնք արուեստական ջրանցքներ են. այս ենթադրութիւնը Լօէլի ովասիսներու համար բրած ենթադրութեան կը յարմարի, որովհետեւ ջրանցքները, լիճերը կամ ովասիսները իրարու կը կապեն. եւ հաւանական է որ, եթէ Լօէլի ըսածը ճիշտ է, այսինքն եթէ լիճ կարծուածները ովասիսներն, այդ ջրանցքները արուեստական են, փորուած՝ ովասիսները ոռոգելու համար, եւ արգիլելու համար որ ջուրը կամաց կամաց ցամաքին հետ չմիանայ քիմիապէս. որովհետեւ ասիկա կենդանութիւն գոյութեան պիտի սպառնար։ Ասոր վրայ ծիծաղելու հարկ չկայ. պիտի ըսէք թէ արուեստական ջրանցքներ կենալու համար պէտք է որ Հրատ բնակիչներ ունենայ։ — Հրատ եթէ հիմա բնակիչ չունի (թէեւ ստոյգ չենք գիտեր թէ ունի՞ կամ չունի՞) ժամանակ մը եղած է որ ունեցած է, եւ կարելի է որ դեռ ունի։

ԱՇՈՏ Ե. ՊԱՉՊԱՉԵԱՆ

ԽԱՐԻՃԻՅԵԼԷ

ԴՕԼՕՄԳԻՍ ԱՍԻԼԷՐԻ.— Նիւ-Եորգտան էֆրէնճի դէկտ. ին 30 ընտա չէքիլէն թէլէկրամէեկ կէօրէ, ասիլէրին վէքիլի Մ. Տրլառօզա՝ Գօլոն չէհրի ճիվարընտա սիլահը պուլունան ասիլէրի՝ Եօվա իսմինտէ Ամերիգա զբրոլըսընին գումանտանընա թէսլիմէ բաղի օլմուշ տրը։

Ամերիգա զբրոլըսընին գումանտանը տասի, քէնտիսինէ թէսլիմ օլմագ իսթէեէն ասիլէրի՝ Բանամա վալիսի տօքթէօր Ալպանա թէսլիմ իթմէի վատ իթմիշ տիր։

Տօքթէօր Ալպան՝ պիւթիւն տասիլէրին մալ վէ ճանընը թէէմին իսէէհէնի տասի սէօյլէմիշ տիր։ Պու սուրէթլէ վէրիլէն գարար իւղերինէ, տիւն, ասիլէր՝ Եօվա զբրոլըսընին գումանտանը, վէ Ամերիգա գօնսօլօսանէսի մէմուրլարը հազրը օլտուգլարը հալտէ, Բանամա վալիսի տէօքթէօր Ալպանա թէսլիմ օլմուշլար տրը։

— Բարիզտէ էֆրէնտի 2 թէմուզ թարիխինտէ պիլիտիրլտիրէ կէօրէ, ասիլէր՝ Պահիտա մէվզրինտէ չիտէրլի պիր մուգավէմէթ կէօսթէրմիշլէր իսկ տէ, նիհայէթ մաղլուպ օլմուշլար տրը։

Ճէմահիրը միւթթէֆիգանընն Բանամատա քի գօնսօլօսը թարաֆընտան կէնտէրիլէն պիր թէլէկրաֆնամէ՝ ասիլէրին իշպու մաղլուպիեէթի իլէ Գօլօն չէհրինին Գօլօմպիայ ասքէրի թարաֆընտան զապթ օլունտուղընը թաստիգ իտէօր։

Ասիլէր՝ Գօլօն չէհրինի Լիմանտա պուլունան զբրոլըլար գումանտանլարընա թէսլիմ իթմիշ օլուպ, պուլարտա, չէհրին իտարէսինի տէօքթէօր Ալպանա թէսլիմ իթմիշլէր տիր։

Պազը Գօլօմպիեալը տիրլօմաթլար՝ ճէմահիրը Միւթթէֆիգանընն հարէքթինտէն, վէ Ամերիգա ասքէրինին Բանամա պէրվաթընտան հէնուզ չըգմամասընտան մէմնունտ տեսիլ տիրլէր։

ԱՎՍԹՐԻԱ ՎԷ ԱԼՄԱՆԻԱ.— Սրչիտիւք Ֆրանտա Ֆէրտինանտ՝ իքինճի խասա կրընտահիէ ալտէնա, թասիրի պէօսիւքլիքտէ կոբրլմըշ օլան պիր բէմմինի հէտիյէ իթմիշ տիր։

Մէզքիւր բէմմ արչիտիւքի մէզքիւր ալտէնը իւնիֆորմասընը կէյմիշ օլուսուզ հալտէ կէսթէրմիշ տիր։ պու բէմմ ալտէնը եէմէք սաղոնա ասըլմըշ տըր։

ՐՈՒՍԻԱ-ՍՐՊԻՍԹԱՆ.— Բուսիանընն Պէլգրատ սէֆիրի՝ էֆրէնտի դէկտեմբերին 29 ընտա պաշ վէքիլ Մ. Վուիչ իլէ, վէ 30 ընտա տասի զբրալ հազրէթլէրի իլէ ուզուն ուզատրեա կէօրիւշմիշ տիր։ Բիվանէթ օլունտուզունա կէօրէ, մուսիպլէյէ սէֆիր՝ Բէթէրսպուրկտան հարէքէթ իթմէզտէն էվվէլ, Բուսիա խարիճիէէ նազրը գանթ Լամտսորֆընն նէղտինէ գապուլ խրլտիեինի վէ Զար հազրէթլէրի իլէ Բուսիա հիւքիւմէթինին Սրպիսթանա գարչու, խայրխանէ ֆիքրլէր պէպլէմէքտէ օլտուղունու, վէ Սրպիսթան գրալ վէ գրալիչասընընն Բէթէրսպուրկա սէեահաթընա հիչ պիր մանի պուլունմադընը՝ նազրը թարաֆընտան թէէմին խրլտիեինի, Սրպիսթան գրալը հազրէթլէրինէ պէեան իթմիշ տիր։

Պուտունլա պէրապէր, Բէթէրիճաթա տիա պազը նօղթալար չիմտիեէ գատար գաթի պիր սուրէթտէ գարարլաշրբրլմամըշ օլտուղու ճիհէթլէ, սէեահաթընն նէ՞ վազրթ վուգու պուլամադը հէնուզ անպաշրլմամիշ տրը։

ԱՄԷՐԻԳԱ. ՔՕՆԿրԷՍԻ.— Վաշինկթոնտան կէլէն բէմմի խապէրլէրէ կէօրէ, Մէքթիւտատա ագտ իրլէն բանամերիգան գօնկրէսինտէ, Ամերիգա հիւքիւմէթլէրի արասընտա զուհուր իսէճէք մէսէլէլէրին հաքէմ վասրթասը իլէ հալը հազընտա ճէրէեան իսէն միւղաքէրէսէն տօլանը, մէզքիւր հիւքիւմէթլէր արասընտա կէրկինլիք հասը օլմուշ տրը։

Շիլի հիւքիւմէթի՝ մուահէտլէրին թէֆսիրինէ ատտ օլան մէսէլէլէրին, հաքէմ վասրթասը իլէ էէպրէն հալընը գապուլ իսէմնէէճէկինի պէեան իթմիշ տիր։ Էքքիսթէօր հիւքիւմէթիտ, պու խուսուստա Շիլի հիւքիւմէթինէ գուվվէթ վիրմիշ տիր։ Տիկեր թարաֆտան, Բէրու Պրազիլիա վէ Արժանթին հիւքիւմէթլէրի՝ Ամերիգա հիւքիւմէթլէրի արասընտա զուհուր իսէճէք իսթիթիֆարընը սուլհ վասրթասը իլէ հալընը թալէպ իթմիշլէր տիր։ Մէքթիգա հիւքիւմէթի՝ չիմտիքի հալտէ հալ օլունմասան մէսէլէլէր միւսթէանա օլմագ չարթը իլէ, պունտան սոնրա զուհուր իսէճէք օլանլարընն հաքէմ վասրթասը իլէ հալ օլունապիլմէսինի թէբլիղ իթմիշ տիր։

ԹԻԻՐԲԻՍԹԱՆԸ ԲՈՒՍԻՏԷ ՊԻՐ ԴՈՍԱ.— Աշգապատտան խապէր վէրիլսէինէ կէօրէ, Թիւրքիսթան տէմիր եօլը խաթթը իւզէրինտէ իքի թրէն պիրի պիրինէ չարբուպ, 2 քիլի թէլէֆ օլմուշ, վէ 18 վագօն բարչամընը տըր։

Ինանճա զանաթրն ազ օլմասը՝ թրէնլէրին եուն թրէնի օլմասընտան իլէրի կէլմիշ տիր։

Միւատէմէ՝ մաքինիսթին ույգուռա տալմասընտան իլէրու կէլմիշ տիր։

ԹՐԱՆՍՎԱԱԼ ՄՈՒՀԱՐԳԷՍԻ.— Լահէյտէն չէքիլէն թէլէկրաֆլար՝ Ինկիլթէրա իլէ Պօէր հիւքիւմէթլէրի արասընտա եագընտա սուլհ միւզաքէրաթընա կիրիշիլմէսինէ պէքլէնտիեինի պիտիրիեօրլար։ Մ. Քրիւկէր՝ 1881 թարիխինտէ Թրանսվալ իլէ Ինկիլթէրա հիւքիւմէթի արասընտա Լօնտրա-տա ագտ ոլունան մուահէտէ էսասը տարէսինտէ միւսալահա ագտրնա հազըր պուլունտուղունու սէօյլէմիշ տիր։

Մէզքիւր մուահէտէտ՝ Պօէր հիւքիւմէթլէրինէ տասիլէն թամ խսիդլալ վէրիլմիշ, վէ իքի հիւքիւմէթին խարիճի միւնասիպաթը Ինկիլթէրանընն գօնթրոլը ալթընտա պուլունմադընը կէսթէրիլմիշ իտի։

Տիրպանտա վէ Դարատաքի Ավսթրիա-Մաճարիսթան գօնսօլօսլարը՝ չու զէմանլարտա ճէնուպի Աֆրիգատա իշ պուլունմատըգընտան, Ավսթրիա վէ Մաճարիսթանտան՝ ճէնուպի Աֆրիգատա հիճրէթի իթմէք միւնասիպ օլմամատաճադընը պէեան էյլէմիշլէր տիր։ պիւթիւն Ավսթրիա-Մաճարիսթան տասիլէյէ մէմուրլարընա մէզքիւր բաթրա կէօրէ էմր վէրմիշ տիր։

Մ. ՎՕԼԳԷՆ ԻՍԹԻՖԱՍԸ.— Վիէննատան իշար օլունտուղունա կէօրէ, Ավսթրիա գրբդասը բէիսի Մ. Վօլգէն՝ ասլա մէէմուլ օլունմամաճագ պիր զէմանտա վագը օլան իսթիֆասը՝ պիր չօգ եէտի գատուեա մէյտան վէրմիշ տիր։

Մուսիպլէյէ՝ եալընըզ գբրդա բիեասէթինտէն իսթիֆա իթմէկէրէր. Ռայխշրաթատաքի ազալըգասան տասի չէքիլմիշ, վէ Պոհէմիատաքի Տիեէթ մէնբիսի ազալըզընտան տասի իսթիֆա իթմիշ տիր։ Պու իսթիֆանընն հազգի սէպպի՝ չիմտիեէ գատար մէճնուլ պուլունմագտա տըր։ Շու գատար քի, Մ. Վօլգէ կէչէնէրտէ Սվման գբրդասընընն էն զալեուրլարընտան վէ էն իլերի կէլէնէրինտէն Մ. Զանրն տասասը Մ. Սիտէլ իլէ տիւվէլը իթմիշ իտի։ Պու տիւվէլլօ սիեասի մագասատա մէպնի օլմասընը հալտէ, մուսիպլէյինին իսթիֆասընա զրեատէսի իլէ թէէսիր իթմիշ տիր։

ԵԵՆԻ ՊԻՐ ԹՕՓ.— Հարպ կէմիէրի թօբլարը գատար սէրի, վէ 6000 մէթրօեա կիուլէ սաթաբ եէնի պիր թօփ իճատա իտիլտիեի Լոնտրատան եագընլընօր։ Ինկիլթէրա ասքէրի իսմէրասընընն էն մուղթէտիրլէրինին գավնանա նազարէն, պաունլար սահրա թօփլարընը պիւսպիւթիւն էհէմմիյէթէտէն տիւշրէճէք տիր։ Թափ 5 սանթիմէթրօ չափընտա տըր։

ԳԱՐԱՏԱՂ.— Գարատաղ խարիճիեէ նազրը իլէ Իթալիանընն Զէթինէ սէֆիրի արասընտա պիր պէեանմամէ իտիլանտրագ, իքի հիւքիւմէթ արասընտա մէվճուտ օլան թիճարի մուահէտէ՝ 1903 սէնէսի դէկտ. ին 1 ինէ գատար ուզաթըլմըշ տըր։

Բրէնս Նիգօլա հազրէթլէրինին էվրօբատա սէեահաթը՝ հէմ իսթիգրազ ատտը, վէ հէմմէ իքինճի մախսուսլարը Բրէնս Միրգօսի էվվէնտիրմէք իչուն իմիշ։ Միւշարիէյի՝ սէեահաթը արասընտա Վիէննատա տասի օղրաեաճագ տըր։

ՍԻԵԱՄ-ՖՐԱՆՍԱ.—Ֆրանսա հիւքիւմէթինին Սիեամ սէֆիրի՝ Էքրէնճի Նոյեմբեր 29ընտա Սիեամ գրալի հազրէթլէրի թարաֆընտան խուսուսի սուրէթմէ գապուլ օլունմուշտր։ Պու սրբատա, Ֆրանսա իլէ Սիեամ արասընտա հէնուզ հալ իսիլմէմիշ օլան մէսէլէլէր հագգընտա, ասսթանէ պիր սուրէթմէ միւզաքէրաթ իսթա իսիլմիշ տիր։ Իքի հիւքիւմէթ միւնասիպաթընն պունտան սոնրա սոն տէրէճէ ասսթանէ օլաճադը իմիա իսիլմէքմէ տիր։

ԼԷՀ ԹԱԼԷՊԼԻՍԻ.— Բրուսիատա մարգիւմ օլմուշ օլան Լէհ թալէպէսինին ասիլէրի իչուն Ավսթրիանընն Լէհիսթան գրամընտա իանէ թօբլանքեօր. Լէմպերկի պիլէտիյէ մէճլիսի՝ պու խուսուսատա 1000 գուրօն թախսիս իթմիշ տիր։ Կալիչիանընն հէման ճիւմլէ չէհրլէրինէ գօմիսիօնլար թէէքիլ օլունուպ, ճիւմլէ կազէթա խասրէխանէլէրինէ հէր թարաֆտան նագտի իսանէլէր կէմէքտէ տիր։ Քրաքովիա կազէթալարընտան պիրի՝ Ակմանեաա գարչը չիտտէթլի մէգալէլէր եազարագ, Լէհլերին Ակման մալը սաթուն ալմամասընը թավսիյէ իտիեօր։ Կալիչիաադի Լէհլերին Ակմանեաա գարչը օլան հիտտէթի կէլէնէրտէ Բրուսիատա ինկիլթէրաեա գարչը օլան հիտտէթ տէրէճէսինտէ տիր։

ՖԱՍ ԱՀՎԱԼԸ.— Սրանեալը էսիրլէրի էլտէ իտէպիլմէք իչուն, Ֆաս հիւքիւմէթինին իթթիհատ իթտիկի թէապիրլէրտէն տօլանը, Մարոք ասվալը՝ պիր այտան պէրի Եվրօպա բօլիթիգասընճա էն էհէմմիյէթլի իշլեր սրբասընա կիրմիշ տիր։ Եվրօպա կազէթալարը՝ հէր կիւն պու խուսուսատա պիր չօգ հալատիս նէյը իթմէքտէ տիր։ Եէրլի գապիլէ բէիսլէրի՝ հէր վագթտան տատա զիհատէ քէօյլերի եազմա իտիեօրլար։ Բապիլէր՝ Մէէմուատա տէնիլմէ ուսը գապիլէ իւզէրինէ հիճում իտէրէք, հէր տիւրլիւ զուլմարատա պուլունտուլար։ Բապիլէր՝ ֆէվգալատէ պիր մէճլիս թէէքիլ իտէրէք, Սրանեալ գըզը իլէ օղլանընը գուրթարմագ խուսուսունու տէր էօհտէ իտէճէք տիր։

Ուսում գումանտանլըգ՝ Ֆաս էմիրինին ամուճալարընտան պուլունան Իպրահիմ էլ Ամմանիեէ թէվֆի իտիմիշ տիր։ Միւշարիէյի՝ մուվաֆֆագ օլմասընը հալտէ, Աբանիա հիւքիւմէթի՝ պիզգաթ քէնտիսի ասքէր կէօնտէրուպ, Սրանեալ գըզը իլէ օղլանընը գուրթարմագ խուսուսունու տէր էօհտէ իտէճէք տիր։

ԹԷՎՁԻՀԱԹ

Տասիլիյէ նէզարէթը ճէլիլէսի մէքթուպի գալէմի խալէֆասընտան սատէթլու Ահմէտ Նազմի էֆէնտիեէ թէրֆիան բիւթիպէի ուլէաՁ սընքը սանիսի թէվճիհ պույրուլմուշ տրը։

ԹԷՊԼԻՂԱԹԸ ՐԷՍՄԻՅԵԷ

Բուսիա տեվլէթի թարաֆընտան Թրապզոն պանդը Օսմանի չիւպէսի միւտիրի թէպաահ տեվլէթը Ալիխէէն Խանըմ օղլու Մարիուս էֆէնտիեէ իթա օլունան իւչինճի բիւթպէսէն Սէն Սթանիսլաս նշանընընն մումիլէյհ թարաֆընտան գապուլ վէ լէսէլ իճապ թաարիգը խուսուսընա պիլիսթիգան միւսասատէի սէնիյէսի հազրէթը Բասիշահի էրգան պույրուլմուշ տրը։

Սաեէի թէահիլթվահէի հազրէթը Բասիշահիէ, խիւսավէնտիկեար վիլահէթի տասիլինտէ Մանեաս նահիեէսինտէ պիր բօսթա շիւպէսի քիչասա խրլէրէք, եալընը ատի մէքթիպ գապուլ վէ թէաթիսինէ վէ նէմէն վիլահէթի տասիլինտէ քեանն ճիշան նահիեէսինէ թէմսիա խրլմէքտէ պուլունան խաթթը թէլէկրաֆի տասի իքմալ օլունարագ, մուխապէրէթա միւպաշէրէթի գբլէնընը՝ բօսթա վէ թէլէկրաֆ նէզարէթը ալիխէսինտէն պիլսիրիմիշ տիր։

ՏԱԼԻՍԻՅԵԼԷ

ՄԱՆԻՖԷՍԹՕԼԱՐ.— Կիւմրիւքլէրէ չԷԳարբլան էշեա իչուն, ճաէնթէ վէ գաբուտանլար թարաֆընտան վէրիլէճէք մանիֆէսթալարա, բիւսուսաթ իտարէլէրինէ օլունանագ մուամէլէյէ տարիր պիր թալիմաթ գալէմէ ալընարագ իճապ իսէնլէրէ կէօնտէրիլմիշ վէ պունուն ահվալինա թէմամը իլէ բիաեէթ օլումասը իչար օլունմուշ տրը։

ՄԱՏԷՆԼԷՐ.— Նագլ օլունանագ մատէնին մրգտարը եաղը իլէ կէսթէրիլմէկէն, վէ պէօեիւք մէօիրը վէ գաթ մէօիրի իլէ թաատիգ օլունմահան մատէն իրմուխապէրլէրինին կիւմրիւքլէրէճէ գապուլ իտիլմէմէսի՝ իճապ իսէնլէրէ թէպլիղ օլունմուշ տրը։

ԹԷՊՏԻԼԸ ՀԱՎԱ.— Թէպտիլը հավա իչուն միւսաատէ իսթէէկէն մէէմուրլարտան եալընը Տէրսաատէթտէ թէտավվի, վէ ամէլիյեթի իճրասընա իչիթիհատ օլանլար իսթիհան օլանլար իսթիհան խրլէրէք, տիկէրլէրինին մէէմուրիյէթլերի մէվզդի ճիվարընտա թէպտիլը հավա էյլէմէլերի լիզումը լաղըմ կէլէնլէրէ պիլտիրիլմիշ տիր։

ՍԸՀՀԻՑԵԷ ԳԱՐԱՐԼԱՐԸ.— Վաբոր գումանեալարընն թահին իսէճէքլէրի վաբօրլարընն Մըսրրտա պուլաչԷգ խասթալրգ պուլունտուղը հալտէ, օրաեա օղրամագսըզընն, գանալտան կէչէմէլերի իչուն լազըմ կէլէն թէտպիրլէրին իճրասընա մէճլիսը սընհիլեէճէ գարար վէրիլմիշ տիր։

ԹԱՍԱԳՈՒԼՈՒՍԸ ԴԱՐՊՍԱ.— Թէէսիս խրլէն սանաեի մէքթէպիսինն նամը Հազրէթը Բասիշահիէ նիսպէթլէ թէսմիյէսինէ միւսասատէ պրոյուլմուշտրը։

ԵԷԹԻՄ ԳԸԶ ՁՕՃՈՒԻԴԻԱՐԸ.—Իսթանպօլատան վէ ճիվար քէօյլերինտէն քիմսէսիզ վէ ֆագիր գալան գըզ չօճուգլարը՝ ֆէսխանէի ամիրէ խալը տէսթիկեանլարընտա գուլանըլամագ տըր։

ԱԱՔԷՐԻ ՖՈՒՐՈՒՆԸ.— Շգօտրատա գըշլի Հիմահուանա պիթիչէ օլարագ եաբրլան ասքէրի ֆուրունընընն ըէսմը քիչասը իճրա օլունմըշ տըր։

ԱՑՏԸՆ ՎԷ ԵԱՁԱԼԻ.— Ըէտիֆ թապուրլարը տէպպօյլարը թամիր իսիլէճէք տիր։

ՊԱՅԹԱՐ ՎԷ ԷՃԶԱՃԸ.— Բիչիտիկէսի իչուն 650 տօլագ եաբարբրլանագ տրը։

ՁԸՐԱԱԹ ՊԱՆԴԱՍԸՆԸ.— Ալմագ վէ վէրմէք մուամէլաթը կիթիթքէճ զիեատէլէչտիեինէ, վէ չիմտիքի զբրաաթ պանգասը պիսասը՝ պու մուամէլաթը իչթիհատ միւսասիս կէնիչլիքտէ օլմատրզընտան, եանընտա պուլունան վէ պանգասա ատա օլան արսա իւզէրինէ 120,000 զրուշ սարֆը իլէ, 6 օտատան իպարէթ պիր տաիրէնին եէնիտէն ինչասընա միւսասատէ օլունմասը թալէպ իտիլմիշ, վէ Շուբրան Տէօվլէթճէ տէ գապուլ օլունմուշ տրը։

ԶԱՅԻՐԷ ՊՕՐՍԱՍԸ.— Զախիրէ պօրսասը թէէսիսի հոգգընտա գալէմէ ալընան նիզամնամէ լահիհասընընն Շուբրան Տէվլէթ թանզիմաթ տաիրէսինճէ էվվէլքի կիւն միւզաքէրէ վէ թէտգրզ օլունտուղը սրբատա, տավէթը մասուսա իւզէրինէ հազրը պուլունան Տէրսաատէթ թիճարէթ օտասը ազասէլտէն կէլէն խապէրլէր՝ օտանլը թահվիլաթը ֆիաթլարընը Բարիզ վէ Պրիւսէլ պորսալարընտա եիւքսէլմէքտէ օլուուղունու սէօյլէօրլար։

ՏԻԵՌՈՒՆԸ ՈՒՄՈՒՄԻՑԵԷ խտրէսինին կէչէն այհասըլաթը՝ 124,368 լիրա օլմուշ տրը։ Կէչէն սէնէ այնը այհասըլաթը՝ 117,652 լիրա օլմուշ իտի։

ՕՍՄԱՆԼՐ ՏՕՆԱՆՄԱՍԸ.— Ֆիլատէլֆիատա պուլունան Բրամպ թէբանէսի միւտիրի՝ պահրիյէ նէզարէթը ճէլիլէսինէ պիր թէլէկրաֆնամէ չէքէրէք, Հիւքիւմէթը Սէնիյէ թարաֆընտան սիբարիշ իտիլէն իքինճի սընըք զբրոլընընն ինչասընա պաշլանմըշ օլտուզընը պիլտիրմիշ տիր։ Մէզքիւր կէմինին ինչասընա նէզարէթ իթմէէ մեմուր իտիլէն եիւզ պաշը մաքինիսթ Սապրի վէ Ավլի էֆէնտիլէր՝ Ամերիգա միւթէվէճճիհէն հարէքէթ իտէճէքլէր տիր։

ՊԱՍԱՐԱ ՔԷՕՐՖԷԶԻՆՏԻ ՍԷՔՇԱԻՆ.— Պասրա կէմի չէքէր շիրքէթինին նրզամաթա մուխալիֆ հարէքէթլէրտէ պուլունտուղը՝ Պահրիյէ նէզարէթը ճէլիլէսինտէն Պասը Ալիէ իչար իսիլմիշ տիր։

ՍԻՊԷՐԻԱՔՕՃ.— Այնօրօզատան իշար իսիլտիեինէ կէօրէ, Ռուս սերվէթ վէ խարաթ սահիպլէրինտէն մէշհուր Մ. Սիպէրեաքոֆ՝ 140 եաբընտա օլտուղը հալտէ, Սեա Անտրէ Նամ ռուս մանսաթբրընտա վէֆատ իթմիշ տիր։

«ԼՈՅՏ ԳՈՒՄՐԱՆԵԱՍԸ.— «Նաեէ Ֆրաեէ Բրէսսէ» կազէթասընընն պէեանընա կէօրէ, Ավսթրիանընն Լոյտ գումանեաաը՝ Հինտիսթան վէ Զին իսթալրընա թասսիս իթմէք իւզրէ իչ պէօեիւք վաբօր սաթուն ալանագ իմիշ. Տիկէր 4 վաբօր հէնուզ ինչա խրլմէքտէ օլուպ, պունլարտան 3 ի գումանանընն թէրսանէսինտէ, վէ գալան պիրիսէ «Սթապլիմնթօ Թէքնիքա» թէրսանէսինտէ եարբլմագտա տրը։

ԲԱՐԻԶ ՊՕՐՍԱՍԸ

BOURSE DE PARIS

ՊՈՒ ԿԻՃԷՐԻ

Նոյեմբեր 21, 1901

Ֆրանսըզ էսնամը (3% Français)		101.65
Ըէմի	(Tab. Turcs)	313
Գօնսօլիտ.	(R. Turque D.)	24.97
Շըմէնտիֆէր	(Lots Turcs)	109.
Պանգ. Օսթ.	(Banque Ott.)	532
Թրանսվալ	(Transvaal)	82.

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱՏԱՆԱՅԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկուան Թղթաթերով Ատանայէ հասած նամակներէ կը տեղեկանանք որ Կաթողիկոսական ընտրութեան պատուիրակ Տ. Սահակ եպիս. Խապայեան հինգ օրուան օգափոխութիւն մը ըրեր է Մերսինի եւ Տարսոնի մէջ ուր կիրակի օր պատարագեր եւ անմիջապէս Ատանա վերադարձեր է Վեհ. Կայսեր ծննդեան տարեդարձին առթիւ ազգային շրջանակի մէջ կատարուելիք հանդիսաւոր բարեմաղթութեանց նախագահելու համար։ Հետեւեալը կը քաղենք նամակէ մը։

«Այս առթիւ Ատանայի մայր եկեղեցին լուսազարդուած էր շքեղապէս ուր համախմբուեցան քաղաքին երեւելիներն որոնց մէջ էին ամբողջութեամբ. Կաթոլիկ. ընտրողական Ժողովոյ եկեղեցական և աշխարհական անդամներն ինչպէս նաեւ խուռն բազմութիւն ժողովրդեան։

«Գոհաբանական աղօթքին կը նախագահէր Տ. Սահակ սրբազան, մասնակցութեամբ Կամրդկ. Տեղապահ Տ. Կիրակոս եպիսկոպոսի և ուրիշ կղերականներու։ Ժողովուրդը սրտագին «Դէներ»ով կը մասնակցէր բարեմաղթութեանց։

«Տ. Սահակ և Տ. Կիրակոս սրբազաններ ընկերակցութեամբ երեւելի ազգայնոց, շնորհաւորական այցելութիւն տուին Վսեմ. Կուսակալին, որ մեծարանքներով ընդունեց և փոխադարձ այցելութեամբ պատուեց զանոնք։

«—Վսեմ. Կուսակալ փաշան միշտ համակրանք կը ցուցնէ Տ. Սահակ եպիսկոպոսի նկատմամբ որ մեծ համակրութիւն կը վայելէ Ատանայի ժողովրդեան ինչպէս նաեւ ընտրող. ժողովոյ անդամներէն։ Ընտրելեաց ցանկէն անմիջապէս ետք պիտի ձեռնարկուի Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին ընտրութեան։

«—Անցեալ օր Պետրոս անուն անձ մը Կիւրիւնէն հոս եկաւ և քահանայ ձեռնադրուեցաւ։ Ձեռնադրութենէն երեք օր վերջը մեկնեցաւ Սամսայէն, իւր քառասնօրեայ հակումը անցունելու

Գուրբելու Գայա անուն գիւղը, որուն եկեղեցւոյն համար արդէն քահանայ ձեռնադրուած էր։

«—Այսօր Վսեմ. կուսակալ Պարի փաշա, Լուսաւորութեան առթիւ կարգ մը պաշտօնական այցելութիւններ ընդունելէ անմիջապէս վերջ, Մէրսին գնաց, ներկայ գտնուելու նորաշէն Մզկիթի մը բացման հանդէսին և իրիկունը վերադարձաւ Ատանա։»

Երզնկայի առաջնորդ Դանիէլ Մ. վրդ., ինչպէս նաև Մեհրուժան վրդ. որ Կարմիր վանքի փոխ-վանահայր կարգուած է, մեկնեցան երէկ իրենց պաշտօնատեղիները։ Դանիէլ Մ. վրդ. հրաժեշտի առթիւ ներկայանալով Ս. Պատրիարքին, դարձեալ խնդրեց երգնկայի շրջականերու Հայրապետի, Մըթթընի, Դարաքիլիսէի, Մեղրուցիկի և Խնձորիկի և ուրիշ կարօտ գիւղերու եկեղեցիներուն համար անհրաժեշտ իրեղէններն ու զգեստեղէնները։ Ն. Սրբազնութիւնը հարկ եղածը անօրինեց այս առթիւ։

— Կիւրինի Շուղուլյան թաղին մէջ այրած Ս. Յակոբ եկեղեցիին տեղ նոր մը կառուցանելու արտօնութիւն խնդրուած է Կայս. կառավարութենէն։

— Սանասարեան վարժարանի խնամակալութիւնը այսօր նիստ ունի Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքին։

Խնամակալութիւնը անցեալ շաբթու նիստ գումարել կրցած չըլլալուն՝ այսօր պիտի զբաղի Սանասարեան վարժարանի Կարնոյ վերջին երկրաշարժէն կրած վնասներուն խնդրովը։

— Կը լսենք թէ Բերայի Թաղ. Խորհուրդը Արէնտանոցի վարչութիւնը վերջնապէս յանձներ է արդէն ծանուցուած երիք ներկայացողներուն՝ Տկ. Նիկողոսեանի, եւ Օրք. Դագմաճեանի ու Տոլապճեանի։ Անգամ մըն ալ հարկ չենք տեսեր այս տնօրինութեան օգտակարութիւնը կրկնելու հոս, մանաւանդ որ արդէն մեր երէկի թիւով Օր. Հայկանուշ Մառք պէտք եղած կերպով խօսած էր Արէնտանոցին պէտքին եւ օգտակարութեանը վրայ։

— Բերայէն նամակագիր մը գոհունակութեամբ կը տեղեկացնէ մեզ թէ Մագըզ-Աղաճի մէջ, Օր. Ա. Սինեմեան ձեւագիտութեան եւ ձեռագործի մասնաւոր դասընթացք մը հաստատեր է իր անհատական միջոցներովը, եւ արդէն բաւական թուով Բերացի աղջիկներ կը հետեւին անոր՝ շաբաթը մէկ անգամ, չորեքշաբթի օրերը։ Նամակագիրը յոյս կը յայտնէ թէ օգտակար արդիւնքը չպտիի պակսի այս ձեռնարկին, քանի որ Օր. Սինեմեանի կարողութիւնը այս ճիւղին մէջ փորձուած եւ ծանօթ է։ Մենք եւս կ'ուրախակցինք այսօրինակ անհատական կամ հանրային ձեռնարկի մը, նկատելով որ մեր աղջիկներն են որ պիտի օգտուին անկէ ուղղակի եւ դրապէս։

—Տէնիզլիի Հայոց Ս. Աստուածածին եկեղեցին երկրաշարժի պատճառով խարխուլ վիճակի մը մատնուած ըլլալով, եկեղեցասէր ազգայիններու կողմէ նորոգուելու ձեռնարկուեր է հանգանակութեամբ։

— Ուրֆայէն մեզ կը գրեն. — Ազգ. Հիւանդանոցին ի նպաստ հրապարակ եկած Օրացոյցներուն զբաղումը յանձնարարող Պատր. Կոնդակը հոս ալ եկեղեցիին մէջ կարդացուելով հարկ եղած յորդորները ուղղուեցան ժողովուրդին։

Նոյն յորդորները կիրակնօրեայ Լսարանի բեմէն ևս տրուեցան՝ ու անմիջապէս սկսան Օրացոյցի համար կանխիկ բաժանորդագրութիւնք։

Այս անգամ Լսարան յաճախող կիներուն մէջ ալ նոյն բաժանորդագրութիւնը շարունակուեցաւ։ Յոյս կայ որ այս տարի նախորդէն աւելի Օրացոյց

ՄԱՆԶՈՒՄԷՆԻՆ ԹԷՖԹԻԴԱՍԸ (12)

ՄԻՒԷԼԼԻՏԼԷՐԻ

ԷՔԻԼԷՆ ԷՆՆԱ ԼՈՒԻ ՖԻԼՏԻՍԻ

ՊԻՐ ԱՆԷՐԱՆԷՐԻ

— Վագրա Մարքիզ իմիմասմ օլտուղը իշիւն, սէօզլէրինի տինլէրիմ. պու սէօզլէրինիզ գուլաղընա կիտէրսէ, սիզին իշուն նէ տիւէճէք տիր պիւր-միսինիզ.

— Աճախպ, չիմտի մատամ հաղրէթլէրինին սէօյլէնէճէկի սէօզլէրսէն գօրգարագ, հազրգաթը հալի մէյտանա գօյմագտան չէքինէլիմ մի։

— Այ, պէնիմ թէալլիւգաթըմտան օլմանըզ՝ զէվճիմէ գարշու հազարէթէ, սիզէ պիր հա՛դգ մը վէրիւօր զանընտա պուլունուճուհօրսունուզ։

— Հալինիզի նէյէ աթգ իտիւօրում պիլի՞րմիսինիզ։

— Նէյէ՞ պագալըմ։

— Հասէտէ, մատմուազէլ, հասէտէ, գէրգ տէեղլ եւզ եաշրնա կէլսէնիզ, էյնէ պունը սէօյլէմէքսէն չէքինմէմ։

— Ի՞նչ եաշտա տէեղլ տիր, պէնտէն եաշլը պիրի տահա վար քի...

— Սէօզլէրինիզտէն, Մատմուազէլ Քինէ Հօլթի վար իքէն, Մատմուազէլ տը Բաթէնը՞ իլէ Թէզէվվիւճ իթտիեմմէ գապահաթ իթմիշ օլտուղմ անլայշըլըօր. նէ՞ կիւլիւճօրսունիզ. ֆագաթ, էօլիւմ տէօշէկենտէ պլտըզմ պիր նասիհաթ մուճիպկենճէ, սիվինէ, տէեղլ իղտիվաճ իտէրէք եէքվիճուտ օլմազա, հաթթա հէր պիր ֆիքրինիզի թէրվիճ իթմէմէկ մէճպուրբմ։

— Իպտիվաճընըզը գալպէն թագպիհ իթմէմիմ տէրսէմ եալան սէօյլէմիշ օլուրում։

— Հէյլէ իթիրաֆ իթտինիզ։

— Էվվէթ, ֆագաթ հասէա իլէ տէեղլ թէէսիւֆ իլէ տիր։

— Էյ մատմուազէլ, աստէթա սիզի պանտ աշըգ զանն իտիւօրում։

— Օլապիլիր ա, էվէլլէրի սէատէթը հալիմիզին թագսիմ օլմամասը իշէն, խաթրըմտան կէչմէտի տէրսէմ եալան սէօյլէմիշ օլուրում։

Ահ, սէրվէթին թագսիմ օղրամամասը իշուն, սիվին ֆիքրինիզատ միշթէրէք օլամամ, էկէր սիզ՝ օ ֆիքրատ իսէնիզ, մէսէլէ չաթալլաշըր, պունունլա պէրապէր, զէվճէմին պու խուսուսատ օլան ֆիքրինի տահա զիւատ պէեէնիրիմ, զիրա աէրվէթին ինգըսամ պուլմամասըյլա տէեղլ, պիլ աքիս, մուհթաճ օլանլարա եարտըմ իթմէքլէ մէշղուլ տը։

Մարքինին քէմալը սիւքիւթլա սէօյլէնէն պու սէօզլէրի՝ մատմուազէլ ճէնապլարընն աղլընը զըվանասընտան չըգարաճաղ տէրէճէտ թէէսիր իտտ, կէօզլէրի տիւմանլանտը, տէտի քի։

— Պու սէօզլէրինիզէ պագըլուրսա, սէրվէթին ինգըսամընը մէնն իթմէք իշուն, վասիյէթնամէնիզի եարտըղընըզ անկաշըլըեօր։

— Էվվէթ հէմշիրէզատէմ, պիր այ էվվէլքի խասթալըզըմտան սօնրա, էօլիւրսէմ, զէվճէմին սիւչար օլաճաղը հալը սէֆալէթամիզի տիւշիւնէրէք, եաթագտան գաղդար գաղմամ վաղինամէմի եաղտամ։

ճէտէ մէսարիֆթթ՝ 610,827,688 տօլար կէօսթէրիլմիշ տիր։

ՎԱՇԻՆԿԹՕՆ. — Հիւքիւմէթ բէիսի նամընա քարլամէնթոսա օղունան նուիգտա, կիւմրիւք թարիֆէսի վասթասրյա. Ամէրիգա սանասթ վէ թիճարէթի հիմատէ վէ հիմրէթէ գարշը չիատէթլի նըզամար զօնուլաճաղը վէ (Թրիւսթ) տէնիլէն ինհիսար հէյէթլէրինին զաթէն թէնիլիքէլի օլմասուպ, անճագ սուի իսթիմալաթը էօնիւնի ալմագ իշուն, պունլարը հիւքիւմէթին թէֆթիշինէ թապի թութուլաճաղը՝ վէ կիւմրիւք թարիֆէլէրինէ պիր չէյ տէէիշտիրիլմէսի՝ զիեատէսիյէ կէնիշլէնմէկէ եիւզ թութմուշ օլան Ամէրիգա իխրաճաթընա ֆէվգէլատէ զարար վէրէճէհի, վէ էճնէպի միլլէթլէրէ գարշը միւսասատէլի պիր բօլիթիգա թութուլաճաղը պէեան օլունմուշ տը, մէղքիւր գահատէսինին մուհաֆազասը իշէն, թիճարէթ կէմիլէրինին արթտըրըլմասը վէ ատանանմանը թանվիմի իսթէնիլուպ, Միւճթէմիաթ—Ամէրիգանը տրզուսը՝ անճագ էճնէպի տէվլէթլէրինին հուզուգ վէ մէնաֆիինէ Ամէրիգաճա բիաեէթ օլունտըզը կիպի, էճնէպի տէվլէթլէրինճէ տահի, Ամէրիգանը հուզուգ վէ մէնաֆիինէ բիաեէթ օլունմասընը թէէմինճա ալթընտա կէօրմէքսէն իպարէթ օլուսուզը վէ գարա գուվվէթլէրինին արթտըրըլմասը լազըմ օլմատըզը վէ Զինէ կէլինճէ, այզգ գաբու բօլիթիգասընը մուհաֆազասը՝ պունուն իշուն թավսիյէէէ չաեան օլտուզը իլավէ իսիմիշ տիր։

ԿԷՉԷՔԻ ԹԷԼԷԿՐԱՖԼԱՐ

ԲԱՐԻՍ 4 Դեկմ.— Բէթէրսպուրկտան իշար օլունուզընա կէօրէ, Իրան Շահը հազրէթլէրի՝ օթուզ միլիոն բուպլիկ պիր եէնի իսթիգրազ ատա էյլէմէք իւզրէ, Թէհրանտաքի Բուսիա սէֆիրիյէ միւզաքէրթատա պուլունուեօր։

ԲԱՐԻՍ.— 265 միլիոն Ֆրանգլըգ Ֆրանսզը իսթիգրազը թահվիլմէք Ցունուար 3տէ թէտավիւլէ չըգարըլաճագ տը։

ԼՕՆՏՏՍ.— Բրէթօրիատան ալընան խապէրլերէ կէօրէ, Լօրտ Ռիչէր՝ սուէշ մուզաքէրատընա կիրիշմէք իւզրէ, ժէնէրալ Պոթաեա պիր միթարէքէ թէքլիֆ իտէճէք տիր. ժէնէրալ Պոթա իսէ, պէօեիւք պիր ասքէր գուվվէթինին պաշընտա պուլունուպ, էվվէլճէ պիր մուհարէպէ իթմէք արզուսունտա իրմիշ։

ՎԱՐԺ ԳՐԱՇԱՐԻ մը պէտք կայ, գոհացուցիչ շաբաթականով, գիմել «Մանզումէ»ի տպարանը։

ՕԳՈՒԵՈՒՆՈՒԶ

Գումաշլարընն տահանգլիլը վէ եարմագտա օլտուղու էլպիսէլերին զարթէթ վէ մէթանէթիյէ ումումըն մէնիւնիյէթ վէ իսչնուտախինի ճէլպէ մուվավիգ օլան Քուեումճուլար չարշըսընտա, Թէրզի Պաշը սօգաղընտա, 14 նոյմբրյու ԿԱՑՐԼԷԹ նամ թէրզի մաղազասը սահիպի Գրիգոր Տլ Գասպարեան էֆ. պու ալէքա տախի գըշ միւնասիպէթիյլէ հէր պիր քիսէէ վէ հէր պիր կուսթայա էլվէրիշլի գումայար ճէլալ էլվէմիշ օլտուղունտան, ՈՒՃԻՈՒԶ, ԶԱՐԻՖ վէ Մէթին էլպիսէ իտիմէք արզու իտէնլէր մէզքիւր մաղազաեա պիր քէրրէ միւրաճաաթլարընտա պէեանաթընընը սըհէթինի թաստիք էճէտիքլէր տիր։

ԳԱՏԸ ԴԻԻԶԻ ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Մանղումէ՝ Դատը գիւղ, եկեղեցիին դիմացը Զպուքճան դեղարանը կը գտնուի ամէն առտու, ուր կրնան դիմել նաև բաժանորդագրուիլ փափաքողները։

ՍԱՐՐԱՖԻՑԷ

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Էսկ. Ում. տիւն ագչ. գաք.	27—14
» » » էն եիւքսէք	27—12
» » » էն աշաղը	27—01
Բումէլի չըմէնս ագչմ. գրնտ.	106—75
» » էն եիւքսէք	108—75
» » էն աշաղը	106—25

ՊԱՆԴԱ ԱԳԻՍԻՕՆԼԱՐԸ

Բէժի ագսիսնը Օս. լիր.	14—
Սիկարէթ Ա.	—87
» Բ.	—45
Թրամվայ	5—55
Ժուքսանս	1—40
Օպլիկասիոն Թրամվայ	480—
Ասիւրանս	3—70
Գրէսի ժէնէրալ	0—10
Սօսիէթէ Օթօման Իսկ. լիր.	0—12
Լօրիսմ	53—
Պանգ Նասիոնալ տը Կրէգ	402—
Թրանսվասալ	78—
Բրնսթըմ թահվիլաթը	464
Գրէսի Ֆոնսիէ էմիրսիէն	264—
Անատօլը չըմ. ագսիսնը	9—30

ԱԳՋԷԼԷՐԻՆ ՖԻԾԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղշ. տան	ղշ. բր.
Պէյազ մէճիտիյէ ֆարզը	108—20
Մէճիտիյէ	97—02
Իսկիւիզ լիրասը	110—01
Ֆրանսզ ալթունը	87—22
Բօլ	90—20
Գրէսիոց ալթունը	51—08
Գարպոն գայմէսի	8—57

ԷՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա 30 Նոյմբ.

Իսկ. Լսմամը Իսկ. լիրասը	91—81
Օսմ. էհսամը աչբլաը	24—50
» գաբանտը	24—62
» » Բ	49—75
« » Գ	26—75
Օսմանլը Պանգասը	11—50
Մբարբ Տուլ. մութթահրատէ	105—12
Պուլկար իսթիգրազը	89—
Գամպիօ Բարիզ 3 այ վատէ	25—325

ԳԱՄՊԻՕ

Լօնտրա	110—37¼
Բարիզ 3 այ վատէլը	22—88¾
Ֆիօրէն Մանտա	——
Վիէննա չէքի (գուբօն)	——

Բարիզ 30 Նոյմբ.

Ֆրնս էսհ. 4%ֆր.	101—
» » 4½%	101—20
Եէնի Օսմ. էսհամը աչբլաը	24—55
» » գաբանտը	24—60
Բումէլի չըմէնտրֆէրի	108—
Օսմանլը Բէժիսի էսհամը	310—
» Պանգասը	520—
Դրէսի Լիոնէ	100—
Իթալիա էսհամը	100—20
Բոհօրիթէ Թիւրք	495—
Օսմանիյէ	458—
Տուան Օթօման	518—
Սբանեօլ	72—30
Թրանսվալ	81—
Գամպիօ 3 այ վատէ	105—
Գրէսի Ֆոնսիէ էմիրսիէն	—

Պէրլին 30 Նոյմբ.

Բումէլի չըմէնտրֆ. (մարգ)	101—50
Լօնտրա իւզէրինէ գամպիօ	22—235

Վիէննա 30 Նոյմբ.

Լօնտրա իւզէրինէ գամպիօ	239—10
Բումէլի չըմէնտրֆէրի ֆր.	100—50
Օսմանլը Բէժի ագսիսնը	270—

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԴՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ

ՄԱՐԶՈՒԱՆ.— Աւետիս էֆ. Կիւլպէնկեանի դիմելով կարելի է «Մանզումէ»ի բաժանորդ գրուիլ։

ԽԱՐԲԵՐԴ.— Կարապետ էֆ. Մուսեղեան Եփրատ Գօլէճ, նոյնպէս բաժանորդ կ'արձանագրէ։

ՆԱՏԻՐ

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԱՏՈՒՆ

Բերա, Մեծ-Փողոց, Կալրեա Սերայի կից, Թ. 255.

—o—

ՄԻԱՑՆ ԱՄԱՌՈՒԱՆ ԵՂԱՆԱԿԻՆ ՀԱՄԱՐ

6 հատ Գապինէ պատկեր 30
6 » Վիզիթ » 20
12 » Մինեօն » 15

Վեց հատ գապինէ պատկեր առնել ուզող մը 50 ղրշ. ևս վճարելով կրնայ 40×50 մեծութեամբ «ակրանտիզըման» մը ունենալ։

ՆԱՏԻՐ լուսանկարչատունը իր շինած գործերուն գեղեցկութեան համար ու Ներոպկն. զանազան լուսանկարչական մրցումներու մէջ բազմաթիւ միտալներու արժանացած և ԼԱՒ ու ԱՃԱՆ գործ շինելու մէջ ԱՆՄՐՑԵԼԻ մէկ հատիկ հաստատութիւն մը եղած է քաղաքիս մէջ։

26—26

ՄԷՃԷԼԼԷ

ՕՍՄ. ԲԱՂԱՔԱՑԻՆ ՕՐԻՆԱԳԻՐՔ

Հէնդ հատոր

Վերջին գին 20 ղրշ.

«Մէճէլլէ» կամ Օսմ. Քաղաքային Օրինագրքին հայերէն թարգմանութիւնը —Թուրքերէն բնագրին հայատառ արտասանութեան հետ դէմ առ դէմ— հինգ հատորէ կը բաղկանայ, որոնց իւրաքանչիւրը կը ծախուէր ցարդ 10 ղրշ.ի։

Հրատարակիչը, ասոնց օգտաշատ օրինագիրքը մերայնոց մէջ ընդհանրացնելու նպատակաւ, այս անգամ 60% զեղչած է գինը, և. 50 ղշ.էն 20 ղշ.ի իջեցուցած է, այն է իւրաքանչիւր հատորը 4 ղշ. մեայն։ Առաջին հատորը դատ չի ծախուիր. միւս հատորները կը ծախուին։

Հէնդ հատորէն էն 20 գրքոյկն անդին

Միակ կեդրոնատեղին

Զաղմազճիլար Եօղուշը, ազբիւրին կարգը, կազմարար Արշակ Մանուկեանի կազմատունը։ 5 ղշ.ի տարբերութեամբ, 5 հատորը ի միասին կիսակաշ գեղակազմ և ամբակազմ 25 ղրշ.։

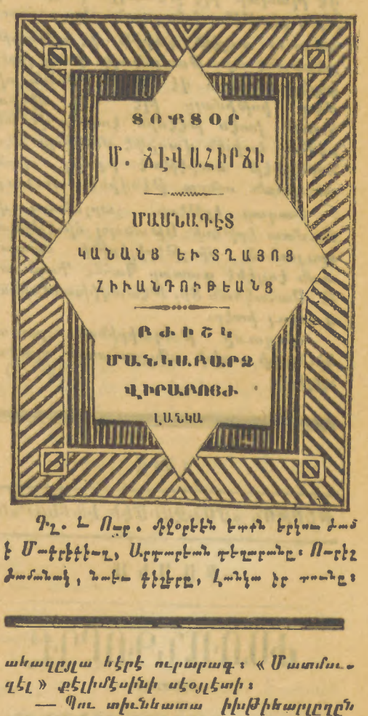

Գլ. Ա Ոաբ. Ֆիլօբէին Եւոն Երկու ծամ է Մ-Բրէթէ-ղ, Աբդարեան դեղաբանը։ Ոբէշ ֆամանաֆ, Նախ ֆինքրը, Լանկա էր դոանը։

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

ՊԻԻԼՆՕՍ ԱՅՐԷՍ. — 3 Դեկտմբեր. — Շիլի վէ Արժանթին հիւքիւմէթլերի արասընտա սիհասի միւնասիպաթ քէսիլմէք իւզրէ տիր։ Արժանթին հիւքիւմէթի՝ Շիլիտէքի սէֆիրինի կէրի ալաճագ տը։

ՄԱՏՐԻՏ, —Մալիյէտ նաղլրը՝ հարպիյէ նաղլրընընն՝ հարպիյէտ պիւճէսինաէ տօգուզ միլիօնլուգ ֆալլա թախսիսաթին գապուլ օլունմասը իշուն ըսբար էյլէմիի հալտ իսթիֆա իտէէրինի պէեան էյլէմիշ տիր։

ԲԱՐԻՍ. — Պիւտէ գօմիսիօնը՝ 265 միլիոն ֆրանգլըգ իսթիգրազ բըրօժէսինի պիւա թաատիլ թաավիլպ էյլէմիշ տիր։

ԲԱՐԻՍ. — Մէպուսան մէճլիսինէ ազատան Մ. Պօրպաթ՝ պիլճիմէլէ սէմիր եօլլարընն հիւքիւմէթ թարֆընտան՝ սաթմուն ալընմասընը իսթէմիշ տիր։

ՍՕՖԻԱ. — Իճնէպի պանգալարը՝ թիւթիւն ինհիսարը գարշուլըգ կէօսթէրէք ագտ օլունճագ 120,000,000 լուգ Պուլկարիսթան իսթիգրազ բրօժէսինի իմզալամըշլար տը։

ԼՕՆՏՐԱ. —Պաղը բիացասը տուրկունլուգտա սէվամ իսթեօր։ Բիացա՝ 5,9 ինկիլիզ լիրասընտա դսբանմըշ տը։

ԼԻՎԸՐՈՒԼ. — Պուղտայ ֆիսթընտա ֆէվգէլատէ թէրազը էսէրի հասրլ օլտուղունա տարր Ամէրիգատան ալընան խակլրլէր իւզէրինէ, պուրատա պուղտայ բիացասը 5,11տէ գաբանմըշ տը, Նիւ Եօրգտաքի ֆիսթ՝ 32, 25 բատէսինտէ պուլունուեօր։

ԳԱՀԻՐԷ. — Խբտիվ հազրէթլէրի՝ Խարթումա մուվասալէթ էյլէմիշ տիր։

Վիէննա. — Տիւն ագշամ Սուլէյնատա իբի թբրէն՝ չարբըշարագ, իւչ վախտ բարչալանմըշ, պիր քիչի աղբր սուրէթէտ եարալանմըշ տը։

ՎԱՇԻՆԿԹՕՆ. — Պու կիւն բարլամէնթօ աչբլաը. մալիյէ նաղլրը Մ. Գէյ՝ 1902—1903 սէնէսի պիւճէսինի բարլամէնթօեա արզ իթմիշ տիր։ Պիւտ-

---

— Զանն իտէրիմ քի, սիգին թապիի վարիսլէրինիզաէ վար տը։

— Վագրա թապիի վարիսլէրիմ վար իսէ տէ, համա օլսուն հիշ պիրի՝ պէնիմ սէրվէթիմէ մուհթաճ օլաճագ գաատար ֆագըր տէեղլ տիր պունլարտան պիրի՝ Ֆօլպէր տիր. իթիպարը՝ օ գաատար գիւեաէ, սէրվէթի՝ օ գաատար միւքէմմէլ իմիշքի, էրպապը թիճարէթ՝ իմզասընը ագչէեէ մուատիլ թութուեօրլար իմիշ. Ֆօլպէրտէն պաշգա պիր վարիսիմ տահա վար տը քի, պօղազընա գաատար ալթունա կէօմիլսէ, էյնէ կէօզլիւնիւն տօեամաեաճաղընը պիլտիրիմտէն, օնատա պէնիմ բարամըն լիւզումը օլմաեաճագ տը։

— Ինտիրիզատ կէօզիւ աճ օլան պիր չաես՝ հանաթընընզտա հալինիզէ նասրլ կիւլիւեօրսա, վէֆաթընընզտա տախի, ասլա միւթէքասիր օլմաեարագ, գտնգաճասրլա կիւլիւ վէրէճէք տիր։

Մարքի սարարուպ, հիտայէթնատէն ատաղըլլա եէրէ ուրարագ։ «Մատմուազէլ» քէլիմէսինի սէօյլէտի։

— Պու տիւնեատա իսթիեարլըղընն կէնճլիքինին էվվէլճէ ախբէթէ եօլճուլուգ իտէճէէնին քիմ թաեին իտէպիլուր, զէվճէնիզ մարքիզ ճէնապլարընտա, պունա միսալ օլուրլար. հէմ զաթէն անընտա սիզէ իհթիեաճը օլմաեաճագ տը։ Քիմ պիլիր վէֆաթընընզտան սօնրա, հա՞նկը զէնկինին ադուշը վուսալինտէ էօմր սիւրէճէք տիր։

Հազարէթամիզ օլան պու սէօզլէր՝ Մարքիեէ ֆիլիագրգա ֆէնա թէէսիր իթտի. զիրա Լօրանը բէք զիեատէ վէ չըլարարատա սէվէրտի։ Դարբսընընն իւզէրինէ չէօք գոնտուրմասընը իսթէմէէն պիր ատէտին գարշվսընտա պէօյլէ պիր լիսան գուլանըլուբա, օ ատէմ վիճուտա՝ նէ գատար գուվվէթլի օլուրսա օլսուն, միւթէքասիր օլմամասը գապիլ մի տիր։ Դարբսընը սէվէր, ֆագաթ գրսգանճ տէեղլ տիր. զէրա զէվճէսինին նամուսընա իթիմատը թամամը վար տը։

(Տէլամ)

ՃԱԲՈՐԱՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

1881էն ի վեր տեղական և եւրոպական շաքարեղէններ պատրաստող իվան էֆ. Տավուտեան իր Գում-Գաբու Սթամբուլի մերձ 27 թիւ և Պալի-Բաշայի զառիվայրին վրայ գտնուող թիւ 50 խանութներուն ու գործատուները արտասուին էն վերջին պահանջմանց համաձայն կատարելագործած է։ Հոն պիտի գտնէիք ոչ միայն զանազան թարմ շաքարեղէններ և եւրոպական համեղ ըմպելիներ, այլ նաեւ էն դժուարահաճ ճաշակներու գոհացում տուող, հարանիքի և անուան տօնախմբութեանց համար յատկապէս պատրաստուած, ֆոնտան շաքարներ, բրթիֆուռ, ֆուռէ, ֆռիկլասէ եայն։ Ինչպէս նաեւ Բռնէոբ-ի վերաբերեալ ամէն տեսակ խմորեղէններ։ Բերել տուած է նաեւ զարդարուն մնդուսէ ֆանթէզի տուփերու և թուղթերու մեծ մթերք մը։ Այս անգամ իր Յարգոյ յաճախորդներուն կը ծանուցանէ թէ՝ %ին 30 զեղչով արբամադիր է ծախելու։

1—24

ԵԹԷ ԿԸ ՓԱՓԱՐԻՐ՝ առանց վնասակար նիւթեր պարունակելու առողջարար սիկարի թուղթեր ունենալ, ծխեցէ՛ք Կ. Պիպէրեանի

ԲԵՐԱ ԵՒ ՊԷՅՕՂԼՈՒ

անուն բուն գաղղիական ընտիր սիկարի թղթերը, որոնք ուրիշներէն առաւելութիւն մ'ալ ունին, գաղղիերէն և տաճկերէն Բերայի գունաւոր քարտէսը պարունակելով։

ՓՈՐՁԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Կեդրոնատեղին է. Կ. Պոլիս, Զիւմպիւլի խան, Կարապետ էֆ. Պիպէրեանի վաճառատունը։

Մեծաքանակ գնող յաճախորդաց և յանձնակատարներուն ԳՈՀԱՅՈՒԹԻՒՆ ԶԵՂՉ։

Ուրիշ զանազան սիկարի թղթեր ալ կը գտնուին վաճառատունս։

Կեղծերէն զգո՛ւշացէք։

ՏԻՇ ԹԱՊԻՊԻ Ե. ՀՈՇԵԱՆ

Գրաբ Դիւցազ Մօտ Ճարտէն

Բեշիկտաշը ասիզանդրա, Նոմերը 52

Հէր կիւն սապահան կիսէ եարբսընա գատար միւմիլէյէ Հօշեան էֆ. թէսավիխանէսինէ միւրտաճաթ խանն զէվաթը գապուլ իլէ տիշ ադրբարը, յիրիւ-բիւիւի վէ պունարատ իլէրի կէլէն ադրը խասթալգէլարընը էն միւքէմմէլ վէ սօն թէրթիպսէ ալաթ վէ իլաճլար իլէ թէսաւիլ իտէր։ Ալթըն, բլաթին, եմայլան տիշ տօլտուրուլուպ զայէֆ զարիֆ վէ սէնաաթքեարանէ տիշ թագմամբը խալ իտէր կէրէք քաուչու վէ կէրէք ալթուն տիմաղ խթիմալը իլէ Հէր միւրաճաաթ խանն թէէմին էտիլիր վէ տէրջօնատ էտիլէն վաղիֆէ մուճիպը մէմնունիյէթէ սուրէթտէ իւքմալ օլունսուլգտան սօնրա թէսվիսէ օլունուր։

Բազար էրթէսի, չարշանպա վէ ճումա էրթէսի Սթանպոլ ճիէթիմնէ պուլունան միւշթէրիլէրինի սապահտան էօյլէսէ գատար Պահէճ Դարբուսա Ա. Սահակեան Տիշ Թէսավիխանէսինտէ գապուլ իտէր։

Լիւզումը թագտիրինտէ բազար կիւնլերի տախի միւրաճաաթ օլունսիլիր։

19—20

Գ. ԷՐՄԷՆԵԱՆ ՎԷ ԾԻՒՐԷՔԵԱՍԸ

ՊԷՕՅԻՒՐ ԷԼՊԻՍԷ ՏԷՐՕՉԻԹՕՍՐ

Սթանպօլտա Սուլթան Համմամընտա Թօքալեան խանընտա Ն՝ 24

Էլպիսէ մաղազալարը միանընտա էն էսկի վէ էն զիեատէ էմնիյէթլի վէ չէօրէթլի օլան Թօքալեան խանընտաքի էլպիսէ մաղազասընդն էսկի նամ վէ չէօրէթ վէ իւնվան վէ մէքեանը տալա թէպտիլ օլունմամըշ օլուբ-զը կիսի սահիպ վէ մուէսսիսի Դ. Էրմէնեան պիր գաթ տահա ինդիպաթ վէ ինթիզամը իտարէթ իսթիքամլ իլէ միւթէէսիր պիր։

Թօքալեան խանընտաքի մաղազա միւստահսէլմէրինտէն պաղըլարընդն օ ճիվարտա մուխթէլիֆ իսիմլեր իլէ միւէյտատէն աշմըշ օլուզլարը էլպիսէ մաղազալարընդն՝ Թօքալեան խանընտաքի էլպիսէ մաղազասը իլէ տալա վէ զաթան իսթիրաք վէ միւնասիպէթ վէ իրթիսալարը օլմասընդն, միւհիմլերէմ միւքթէրիլերիմիզին իղֆալ օլունմասարագ Թօքալեան խանընտաքի էլպիսէ մաղազասընա միւրաճաաթ իթմէլերի թավսիէ վէ իլան օլունուր։

ՅԻՒԼԱԹ ՄԱԳԹՈՒ

ՏԷՏՐ Յ. ՇԻՐԻՆԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Գուլգաբու Մօտ-Թաշի Թիւ 15

ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ԱՆԿԻՒԼԻ

ՄԱՍԻ ԿԵԱՆ ԷՖ.Ի ԴԵՂԱՐԱՆՆ ԱԼ ԿՕԳՏՆՈՒՄ

Մ-ֆէնէնէ-ոդն բաժանորդ գրուիլ փափաքողներ, թող հաճին դիմել Սթամբուլ ոդրկ կունան բաժանորդագրուիլ։ Թերթերը միշտ պիտի սառնան առաջին թրէնով։

ՍԻՆԿԷՐԻ

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԸ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՆ ԵՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

ՍԻՆԿԷՐԻ ընկերութիւնը իր հռչակաւոր մեքենաներէն մինչեւ յարգ 18 միլիոն մեքենայ ծախած է։

ՍԻՆԿԷՐԻ ընկերութիւնը զանազան արուեստասէրներու մէջ 400է աւելի չքաղաքամ և պատուոյ մրցանակ առած է։

Այն անհուն յաջողութիւնը զոր և ոչ մէկ ուրիշ ընկերութիւն կարողացած է ձեռք բերել, ՍԻՆԿԷՐ մեքենայից գերազանցութեան արդիւնքն է։

Կեղծերէն զգուշացէք։ Սինկէրի ճշմարիտ մեքենաները կը կրեն իրենց վրայ դիմաց գետեղուած յատկանիշը և կը ծախուին միմիայն ի վաճառատանց

Ժ. ՆԱՅՏԼԻՆԿԷՐԻ

ՀԱՅԹԱՅԹՈՒՔ ՎԵՀԱՓԱՌ ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ, ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԱՐՔԱՅԻՆ, ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԻՇԽԱՆԻՆ, ԵՒԼՆ.

Արեւելքի համար ընդհանուր վարչութիւն, Բերա, Գումպարաճի փողոցին անկիւնը գտնուած չէնքը։

Վաճառատունք ի Պոլիս՝ Բերա, Մեծ փողոց, Կալաթա Սէրայի Լիսէին դիմաց։ Ղալաթիա՝ Գարաքէօյ Թրամվէյի կայարանին դիմաց։ Պոլիս՝ Սուլթան Համամ և Սուլթան Պայազիտ։ Մանաճիւղք՝ գաւառաց բոլոր քաղաքներուն մէջ։

ՈՒԷՍԹԴԸՐՆ

ԲԱՐԼԱՍԷՆԹՕՆԷՆ ԳԱՐԱԲԸ ՄԱԽՍՈՒԻՍՅԱԼ ԹՕՐՈՆԹՕ ՎԷ ԼՕՆՏՐԱՏԱ

1851Տէ ԹԷՍԻՍ ՕԼՈՒՆՄԸՇ

TORONTO WESTERN LONDON

ԵԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐՇԸ ԻՆԿԻՒԻԶ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՍԸ

Թազմին օլունան զիյանլարընդն մէճմուլ	ֆունտ.	լիրա 6,000,000
Մէվճուտա ազէլ վէ հասըլաթը սէնէվիյէ	»	» 1,250,000
Քեամիլիէն թէէսիսէ օլունմուշ սէրմայէ	»	» 410,000

Թուրքիա շիպէսինին միւտիրիւմումումիսի. ԳԱՒՌԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Իսթանպոլ, Պահճէ Դարբուս, Անանիսատի խան, Ն՝ 20, 21, 22։

Թաշրալարտա իշխիւզար վէ միւթէպէր ահէնթէլէր արանըմագտա արը

ԻՄԹԱՐ.— Շէրիմիզին էն մասրուֆ Ֆրանսըզ վէ Աման գումբանիալարընն սէրմայէսի հասըլաթընա նիսպէթէն 100 % օլուռզը հասլտ Ուէսթընընքի 125 % տիր։ Իշթէ պու հագիգաթ Ուէսթընն բագիպլէրինէ թէֆէվվիւգ իսթիրմէյէ էն պէօյիւք թէէմինաթ տըր։

ԽԱՒԻՍ ՄՕՍԿՕՖ ԼԱՍԹԻՔԼԵՐԻ ԿԵԼՏԻ

ՄԱՍԻՆ ՄՕՍԿՕՖ ԼԱՍԹԻՔԼԵՐԻ ՄԱՐԳԱՍԱՐՆԱ

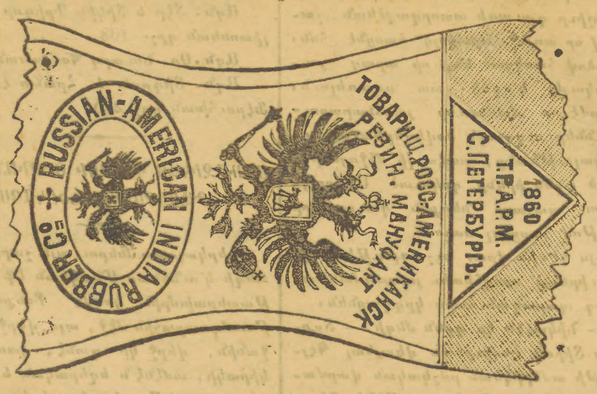

ԻՒՋ ՔԼՕՇԼԻ ՄԱՐԳԱՍԱՐՆԱ ՏԸՐԴԱՔ ԷՍԻՆԻՋ

Խալիս Մօսկօֆ լասթիք քալօշլարը ալմագ արզուսընտա պուլունանլար եօգարտաքը չու իւչ ատէտ մարգաեա տըզգաթ էթմինլեր. էն զիեատէ իւչ քէօշէլի մարգաեա քի, իլինտէ 1860 թարիխի վէ ալթընտատ էտ Ռուսսա եաղը իլէ ՍԷՆ ՊԷԹԵՐՍԲՈՒՐԳ քէլիմէսէ պուլունանտաղ։

Մէմալիքը Շահանէ Լիլիւն Եկիկեանէ ատէկինմասը՝ Մ. Ժ. ՄԷՐՃԱՆՕՖ 27—18

ՊԱԼԳԱՆ

ՍՕՖԵԱՏԱ ՄԻԼԼԻ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳԻՐՔԷԹԻ

ԱՆԻՄԱՅԷ, ԻՀԼԻՆԱՔ, ԹԷՄԹԱՆԱՔ ՓԻ. 750000Ս

1899տա մէրի իւլ իթբա էմիւր սիկուրթասը պէտէլի ֆրդ.		19,534,276
» » եանկրն » » »		460,267,203
» » » » բրիմի »		1,433,965

Էմէյ-ը էնէրլին վէ չօմուզլար իշիւն միւթէսիլ շէրիֆի իլէ սիկուրթա ագտ ատէր

Ենէլքա էրլը հէր նէվի պինա վէ եշնա իւզէրինէ սիկուրթա ագտ իտէր։

Նէֆէյոն էշալարընա էրլը մալ, էվլադը նագտիյէ վէ վարօր սիկուրթալարը գապուլ իտէր։

Հիսսէտարանա՝ 1896տա 18½%, 1897տէ 18%, 1898տէ 18%, 1899տա 16% թէէթթիւ թէվզի իթմիշ տիր։

Շերքէթին Պանքէրլերի (Տէրսատատէ Լօնտրատա Օֆիսատա) Դրէսլի Լիմիթէդ, Անկլօ Աւսթրիան Պանգ, Պանգ Նատիոնալ Պիլկար։

Թաշրալար իշիւն միւտատիա վէ միւթէպէր քէֆալէթլի ատէնթլէր արանըլըյոր

Թիւրքիա իշիւն ումումի ատէնթէ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ

Գալաթա Մէրթէքպանի սօղագ, Ճէտիտխան

Թիւրքիա իշիւն ումումի միւֆէթթիշ.— Ա. ԿԻՒՐԵՂԵԱՆ

ՔԻՄԻ ՊՈՒԼՄԱԼԸՍԸՆԸՋ

Աղզընընզն գօգմամասընը, տիշէրինիզին խասթալգտան քիւլիէն արի գալմասընը արզու իտէր խէնիզ Պաղչէ Գաբուսընատա Նիկամիէ գարգօյը գարչու քէօշէսինտէ 1 նօմէրօյը մահալը մասատատա տիշ թապիպի

ԽԱՉԻԿ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ ԷՖԷՆԴԻՆԻ պուլմալըսընը։

Մումիալէյ Մէքթէպի Թըպիէվէ Շահանէսէն մէգզուն օլուպ, հիշ պիր աղը հիսս իսթիրմէքսիզին տիշ չէքմէք մուճիսի պուլունտաղը պիր իլաճ իլէ եալընզ իլի սէֆատա էն չէտա տիշ աղրբլարընը քէսմէք-քաք, «սքօրբիթ»կիպի հէր նէվ տիշ էթի խասթալըքլարընը թէտավի իթմէք էֆէֆէնդին էն սօն ուսուլի իւզրէ վէ նէվ վիճատ ալէթլար իլէ տիշ տօլտրըմագտա տըր։

Էնվայի թագմա տիշ վէ չէնէ իմալընտաքի մէհարէթի քեամիլէսի ումում միւֆէրիլէրինին հիմնիւ թէվզէճինի ճէլպ իթմէքաք տիր։

Ճուտամա կիւնլերի մուայէնէյանէտ բազար կիւնլերի տէ կէտիկ Բազտատա Համամ ճատատէսինտէ, 15 նօմէրօյը խանէսինէ միւրաճաաթ իտէն փուգարայը մէճճանէն թէտավի իտէր։ Սապահլարը սաաթ 1½ գատար վէ ագշամլարը տախի սաաթ 11էն սօնրա հէր վագթ խանէսինտէ պուլունուր։

ԻԶՄԻՐԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅԻՑ ՀԱՄԱՐ

ՏՕՔԹՕՐ

Փէթ կ'ուզէք առանց փնասակար նիւթեր պարունակելու ազիւ սիկառի թղթեր ունենալ, ծխեցէ՛ք Յովսէփ Էլլակէօզեանի

ՏՕՔԹՕՐ

անուն բուն իտալական ամենաընտիր սիկառի թղթերը, որոնք եթէ ուրիշներէ ճշգրիտ առանալութիւն մը ունին, այս է որ իր չահին մէկ մասը յատկացուած է տեղւոյս (Իզմիրի) Ներսէսեան Որբանոցին։ Ամէն Հայ զաւակ գործածելով, թէ՝ ուզղակի նպաստած կ'ըլլայ գթասիրական հաստատութեան մը և թէ իր պէտքը լրացուցած։

ՓՈՐՁԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Վաճառատունս կը գտնուի նաեւ ուրիշ սիկառի թղթեր։

ՍԿԻԻՏԱՐՑԻՆԵՐՈՒՆ

Անոնք որ կը փափագին Մանդուէի բաժանորդ գրուիլ, կրնան դիմել Սելամաբզ, Պապա-Ճան փողոց, կոչկաբ Վահան էֆ. Սարքիսի խանութը, և տանալ օրինաւոր ընկալագիրը։

ԷՃԶԱԽԱՆԷԻ ԹԻՒՐՔԻԷ

Սիրքէճիէ քարին (Էճզախանէի թիւրքիէ) եէվմը քիւշաարնտան պէրկէսսէբէրայի ինթիզամ վէ արգագաթտան վէ իրզար օլընան քեաֆիֆէի էտվիկէնին խալխսէթ վէ էհլիէյէթինի տէն տօլայը չէհրիմիզին էն միւքէմմէլ էճզախանէսի օլուպ, տիկէրլէրինէ նուամուսէի իմթիսալ օլմագ չէրէֆինի իշրրազ իթմիշ տիր. պու տըզգաթ վէ ինթիսամա մուռնզամ օլան թէհարէթ վէ նէզաֆէթ մէսէլէսի քի էճզախանէլերէճէ ասըլ նազարը էհէմմիյէթ ալընամագ մէվատտան պայլըճասը տըր. ամմէնին միւսէլլէմի վէ տէվարը բէմիյէնին տախի մուատտագ օլացէրը իւզրէ պուբատա քէմմալը իլէ ճարի տիրպու կիսի պիր թէէսխատէն պէքէէնիլէն չու խրտէմաթը միւսթահսէնէյէ պիր իլավէի ինանիյէթքարի օլմագ իւզրէ եէվմը թէէսխսիսէն չիմտիյէ գառար միւրաճաաթ իտէն պիլճիմէ զուէֆայի խասթէկան մէճճանէն թէտավի իթտիրիլմէք վէ մուալէճաթը լազըմէ տախի քէզա պիրա իւճրէթ իթա խալմէք կիսի իսթիյար օլընան ֆէտտաքեարընը նազարը տըզգաթա ալընամագ օլուր իսէ պու էճզախանէնին իսթիհսալը մէնֆաաթատան զիյատէ հէմճինսինէ խրտմէթ կիսի պիր ֆիքրը ինանիյէթբէրվէրի իւզէրինէ թէէսխս իտիրմիշ օլտուզը տէրնայ թայէին իտէր, իշէթ չու թատտա օլընան հիմէմաթը մասրուֆքէտէն նազի պիր քի պու էճզախանէ թարիքը թէրազդտա գարի տէրէճաթ իտէրէք, պու կիսնքի մէրթէպէի իշրաղ էյլէմիշ վէ պու եիւզանէ ատ էրգաղը միւրաճաաթը մէմնունիյէթի վէ էֆիսիյէթինի վէ ախրպպանը տախի խաշնուատիսինի ճէլպ էյլէմիշտիր։

Մէգթիր էճզախանէտէ քեաֆիֆէի իլէլ վէ էմրազտա քէտաը իսթիհսաբ թամ էյլէմիշ մէշհուրը ախրպպա հէր կիւն էվգաթը մուայէնէտ հաղը պուլունտաքդարը կիսի զիւքիր ու իտնատ մասատս օլմագ իւզրէ ատ մուայէնէտ խանէյէր մէվճուտ տըր. էճզախանէտ պուլընան ատաթ վէ էտէվաթը ֆէնիէրնէրն միւքէմմէլիյէթի սէպէպի իլէ եէկիտատ ատիրիմէյէ չայան օլան (Քանիրխանէ) իսէ ճանիպը հիւքիմէթը Սէնիսէտէն էվլրօրատա տօգուզ ատ թանտրլ իսթտրիլիքտէն սօնրա ինէ ատֆա օլարագ քիմիակիր տիբլօմասընը իշրագ իլէ չէրտիմէզ ավատէթ իսթմիշ օլան Մէքթէպէ Թրպիէի Շահանէ քիմիակիր մուալիմէրինէն Տօքթօր Անմէտ Հիւսէյնի պէյին եէտը իզթիսար վէ քիֆայէթինէ թէսլիմ իսթիմիշ տիր. մուամիլէյէն ֆէնը թանիլտէքի իզթիսարը պուբաճա նասլ մալիմ իսէ, էվլրօրաճատա օ տէրէճէ մարուֆ տըր, մուամիլէյէ պէտանը ինանատա միւհթաճը թանլրի կէնէ վար իսէ, անը քէմմալը իշթիհամ իլէ պիթթանլրի աթքըպպատա իշղար վէ պինայէն ալէյ աթքըպպատի մուամիլէյհիմին իշլէրինի պիր գաթ տահա թէսնիլ իսթմէքտէ օլտուզը կիսի մէրի օլան մատէնի նէպատթի հէր նէվ մէվատտը տախի սուրէթը միւքէմմէլէտ թանլրլ վէ ճէզզար իսթմէքտէ տիր։ 3—8

ՅԱԿՈԲ ՏԻԼԻՄԷԹԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐ

Կ. Պոլիս Մանասա Փաշայի էլ-Էբ-Էբ Ի՝ 271

Վաճառատունս մէջ կը ծախուին հարսնիքի համար ամէն տեսակ շաքարեղէններ և ըմպելիներ, ինչպէս նաեւ երեկոյթներու և անուան տօնախմբութեան օրերու համար տեսակ տեսակ շաքարներ և ըմպելիներ։

Անուշեղէններու յատուկ գործարան մը ալ ունենալով վաճառատունս, յանձնարարուած անուշները և զանազան շաքարեղէնները մեծ ուշադրութեամբ կը պատրաստուին, վաճառատան մէջ կը գտնուի նաեւ ֆոնդան և ուրիշ տեսակ շաքարներու ճոխ մթերք։ Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին։ Գները շատ ժան են։

100—106

Տէր և Տնօրէն
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

)(52)(

ԹԷՐԹՕՆ «ՄԱՆԶՈՒՄԻԻ ԷՖԵՔԵԱՐ»Ի

ՔԱՍԻՄ

ԺԱՌԱՆԳՈՐԴԸ

ԶԷՊ ՅՈՀԱՆԷՍԻՆ ՊԵՏՔԱՆԷՔ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԺԱ.

Տագրեան որ աշխատասիրութեան տիպար հանդիսացած էր ամբողջ կեանքին մէջ, երիտասարդական աշխուժով փարեցաւ գործին։ Դրասեղանին վրայ դիզուած նամակներէն սկսաւ նախ, զորոնք մէկիկ մէկիկ կարգաց և իւրաքանչիւրին վրայ հրահանգներ նօթագրեց գունաւոր մատիտով, յետոյ թղթատեց տօմարներն, դրամարկղի տետրը, «վճարելիներ»ը, «գանձելիներ»ը և այսպէս չորս հինգ ժամ անընդհատ աշխատելէ ետք, երբ ձեռքը ծնօտին դրած կը խորհէր, ներս մտաւ Քրէտի Լթօնէի ատոմակարգ պաշտօնեաներէն մին շնչասպառ և ահապարանօք,

— Տնօրէնը բարեւ ունի, ըսաւ, այն երիտասարդը որ ձեր կողուստ տասը հազար ֆրանքի չէքը գանձած էր, հիմայ կրկին դրամատուն ներկայացաւ ինքնուն ոսկինոց չէքով մը, առանց ղղալի ընել տալու, յապաղեցինք վճարումը, ձեզ լուր հաստնելու համար որ եթէ ոստիկանութեան մտ ձեռնարկ մը ընել կ'ուզէք առիթը ներկայացած է։

— Ա՜հ, ոչ, պատասխանեց դրամատէրը խղճին խայթէն ընդոստ ցատկելով, չնորհակալ եմ ձեր բարեկամութենէն, այն երիտասարդը պատուաւոր անձ է, դրամները ամբողջութեամբ յանձնեց ինձ և բաց ի երախտապարտութենէ ուրիշ ըսելիք չունիմ անոր նկատմամբ, հետեւաբար անմիջապէս վճարեցէք պահանջը։

Պաշտօնեան որ այս առթիւ ծառայութիւն մը մատուցած կը կարծէր Տագրեանի, որմէ ընականաբար կուշտ նուէր մը պիտի ստանար, գլխիկոր վերադարձաւ, ճամբան հարիւր անգամ անիծելով Վահէն որ իր աւանակութեամբ, թէ՝ տասը հազար ֆրանքը վերադարցուցած էր ակրոջէն։ Թէ հիմայ զինքը կը զրկէր կարեւոր նուէրէ մը։

Իսկ Տագրեան ծայր ատիճան յուզուեցաւ պանքային այս հարցումին առթիւ։ Զբաղումներու առատութեան պատճառով մոռցած էր պատկերհանը վարձատրելու աւագ պարտականութիւնը։ Թէև վճռած էր անպատճառ փոխարինել երիտասարդին ազնուութիւնը, թէև ընտանեկան շրջանակի մէջ մէկ երկու անգամ խնդրոյ նիւթ եղած էր այս պարագան, բայց եզրակացութեան մը, հիմնական որոշումի մը չէր յանգած։ Ի՞նչով փոխարինել, ի՞նչ հատուցում ընել։ Դրամապանակին պարունակութիւնը, տասն հազար ֆրանքը մերժած էր երիտասարդը վեհանձնութեամբ։ Արդ քանի որ համեստ դիրքի տէր և ընականաբար նիւթական միջոցներէ զուրկ տղայ մը գիտէր պատիւը դրամին նախադասել, իրեն կը վայելէր անկէ վար մնալ ու պարզ շնորհակալութիւնով մը պարտքը կատարած ըլլալ։

Դրամատէրը հիմա անձնական գործերը մոռցած՝ կը խորհէր երիտասարդին փոխարինութիւն մը ընել, որ արժէք ունենար, որ հիմնական մէկ պէտքը լրացնէր անոր։ Անձնապէս ուզիղ չէր նկատեր անոնց հետ ընտանեկան յարաբերութիւն հաստատելը, քանի որ բնաւ գաղափար չունէր Տիկին Մերուսեանի եւ անոր ամուսնական անցեալին վրայ։ Ինք թէեւ ընկերական մարդ, բայց չէր ախորժեր ամէն մարդու հետ անխտիր մտերմական այցելութիւններ փոխանակէլէ, տարիներէ ի վեր սկզբունք ընտրած էր իրեն, կարելի եղածին չափ սահմանափակել ընտանեկան տեսակցութիւնները, միմիայն փորձուած բարեկամներու յատկացընելով զանոնք։ Շատ անգամ ալ կատակի ձեւով կըսէր, «բարեկամներէս միայն կը վախնամ, հակառակորդներուս հետ կրնամ գլուխս ելլել։»

Այս սկզբունքով՝ չէր փափագեր որ դերձակուհին ու զաւակը ազատ ելումուտ ունենան իր տան մէջ։ Մասնաւոր հակակրութիւն մը չէր տածեր անոնց դէմ, սակայն ամուսնոյն՝ Մերուսեանները նկատմամբ չուայլած գովեստը հաճելի չէր երեւցած աչքին եւ կը վախնար որ եթէ քիչ մը թոյլտուութիւն ընէր, այս անծանօթները հետզհետէ կրնային մտերմացնել իրենց յարաբերութեան շրջանակը։ Սարքիսէն կը խնայէր, անիկայ թէեւ խելահաս, ուշ չիմ եւ գատողութեան տէր աղջիկ, սակայն վերջապէս անփորձ էր ու դերձակուհին կրնար անվայել պատմութիւններ, լսիրդ նկարագրութիւններ ընել տան մէջ ու անզգալաբար եղծանել մանկամարդ աղջկան բարոյականը որուն այնչափ խնամք տարած էր պզտիկ հասակէն ի վեր։

Տագրեան հեռատես մարդ էր եւ մեծնոյն ժամանակ կասկածոտ. հետեւաբար Վահէի նկատմամբ պարտական եղած երախտագիտական ըզգացումը ընտանեկանէն հեռացնելով դրամականի վերածելուն վրայ կը խորհէր հիմա։

Իրիկուան՝ քիչ մը կանուխ մեկնեցաւ վաճառատունէն չարունակ Վահէի վրայ խորհրդածելով։ Գործատեղիին վրայ տեղեկութիւն առած էր արդէն երիտասարդէն։ մտադրեց անգամ մը հոն դիմել եւ գործին գլուխն իսկ տեսնել զայն։

Պատկերհանն ամբողջ ուշադրութիւնը գործին նուիրած՝ մեծ փութաջանութեամբ հոլովէին պարագաները կը նկարէր։ Տագրեան ներս մտաւ անձայն, անշշուկ։

—Զբաղո՞ւած էք միւսիւ Վահէ, հարցուց։

Պատկերականը ետին դարձաւ ու դրամատէրին անակնկալ այցելութենէն այլայլելով, փոքրիկ վարանումէ մը ետք վրձինը ձգեց ոտքի եկաւ ու պատասխանեց թանկագին հիւրը որ աչքերը չորդին սեւեռած ընդհանուր ակնարկ մը նետելով գործատարին չորս կողմը։

—Աֆէրիմ միւսիւ Վահէ, ըսաւ ժպտելով, աս ի՞նչ յաջող նկարներ. կեցցէ՛ս։ Յետոյ առանց ժամանակ տալու երիտասարդին, պատկերակալին օգնեցաւ որուն վրայ դեռ ուշադրութեամբ չի նայած, Սարինէի պատկերը հանդիպեցաւ աչքին, սեռնակին մէկ անկիւնը։

—Աս ի՞նչ է, գոչեց զարմացմամբ, մեր Սարինէին պատկերը չէ՞։

Վահէ՝ Տագրեանի խուճապոտ կացութենէն սարսափահար, չի կրցաւ պատասխանել, դրամատէրը աւելի մօտեցաւ եւ ուշի ուշով քննելով զանկին պատկերը։

—Տունէն յանձնարարեցին, որ նըկարէք Սարինէի պատկերն հարցուց։

Դրամատէրին այս հարցումը առժամանակեայ յոյս մը արթնցուց մարդին մէջ երիտասարդին որ չփոթութիւնը չի մատնելու համար։

—Այո՛, պատասխանեց։

—Տրկինը յանձնարարեց։

—Այո՛։

—Անշուշտ Սարինէի լուսանկարն ալ մէկ տեղ տուած է։

—Ոչ, բնականէն նկարեցի։

—Սարինէն հո՞ս կուգայ.

—Ոչ։

—Ուրեմն դուք տուն կերթայիք։

—Արդէն երկու անգամ տեսած էի, անիկայ բաւական եղու։

(Շարունակելի)